

TRØNDERSK NATUR

1990:17 nr 2

Trøndersk Natur

Naturtidsskrift for Trøndelagsfylkene

Redaktør

Øystein R. Størkersen

TN, Postboks 1719

Rosenborg,

7004 Trondheim.

☎ 07-59 22 62

Frode Falkenberg

kassener

Trond Haugskott

tegninger

Kjekt å vite...

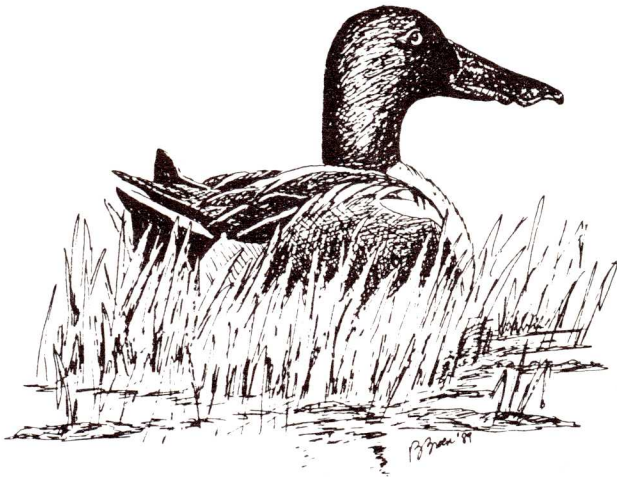
Den norske regjeringens nasjonale miljøvernpolitikk bygger på følgende prinsipper:

1. *Sterkere satsing på en forebyggende miljøpolitikk.* En forebyggende miljøpolitikk skal ha som mål: i størst mulig grad å hindre nye miljøskader. Men fortsatt er det nødvendig å rydde opp i skader som allerede er skjedd.
2. *Føre var prinsippet bygges inn i miljøpolitikken.* De fulle konsekvenser av dagens utslipp og andre påvirkninger av miljøet vil først vise seg om mange år. Tvilen om virkningene må derfor komme naturen til gode. Utslipp og andre miljøskader skal bringes ned til et nivå som er i samsvar med naturens tålegrenser.
3. *En aktiv sektorovergripende miljøpolitikk.* Miljøvern hensyn skal bygges inn i alle sektors planer og tiltak. Sektormyndighetene vil ha ansvar for å gjennomføre miljøtiltakene innen sine områder. Ved en slik helhetlig strategi vil en kunne få mest mulig miljø for pengene innenfor alle samfunnsområder som påvirker miljøet.

Dette er store ord som krever en bevisst innsats skal en nå målene! Mangt er gjort de siste årene, slik at f.eks. reduksjoner i forurensningene ser ut til å lykkes. Dessuten er det trivelig å registrere at miljøvern endelig er på vei inn i alle sider av samfunnet. Det er tross alt naturen vi er avhengige av og ikke omvendt! Likevel er det en dryg kake å male. Kunnskapene, viljen og mulighetene er desverre ennå ikke alltid på nivå med våre ønsker.

Utslippene av klimagasser er et godt eksempel. Her nøyer regjeringen seg med å forhøye drivstoffprisene, for at folk skal oppmuntres til å bruke kollektiv transport. Håpet er at CO₂-utslippene skal reduseres, mye håper en, men litt uvisst er det jo! Tankeløs boligbygging, o.l. uten å vurdere transportbehov (jfr. Trondheim!) skal det nå iflg. regjeringen bli en slutt på. Det vil nok kunne bidra vel så mye til å begrense utslippene. Visste du forøvrig at oljeplattformene i Nordsjøen slipper ut like mye CO₂ som den samlede norske bilparken? Visste du at dersom varme-kraftverk og gass-terminal bygges i Midt-Norge så vil CO₂-utslippene i Norge øke med 50%?! Det er altså mange faktorer inne i bildet. I en nylig rapport i fagbladet Ambio ble det forklart hvordan verden kan komme ut av den forventede klimaforandringen pga. klimagassene. Du trodde kanskje ikke at det gikk an? Joda, alt det kreves av penger er et par dager av USAs forsvarsbudsjett. Pengene skal brukes til treplanting i tropiske strøk. Solcellepaneler må masseproduseres og erstatte bruken av fossilt brensel i husholdningene. Så enkelt er det å bli kvitt overskuddet av CO₂. Som kjent frykter en at det skal bli middelhavsklima i Norge om noen år. Imidlertid viser målinger fra de siste 30 årene en senking i middeltemperaturen!, dette sammenlignet med normalperioden 1931-60. En ting er iallefall sikkert, nemlig at oljen vil bli brukt til siste dråpe.

Det blir spennende å se hvordan det går, om vi i de rike landene vil fatte alvor et og hjelper de fattige landene, om den norske regjering klarer å skille mellom fakta og ønsketenkning. Takk for meg. ØRS □

FAUNISTISK RAPPORT FRA SØR-TRØNDELAG 1989

Meddelelse nr. 11 fra LRSK/Sør-Trøndelag

I forrige meddelelse fra LRSK/Sør-Trøndelag, ble publikasjoner fra LRSK/ST opplistet. Beklageligvis ble meddelelse nr. 2, Suul, J. 1978. Faunistisk rapport fra Sør-Trøndelag, 1975-1977. Vår Fuglefauna 1:196-200, uteglemt fra listen. Årets meddelelse blir da nr. 11 i rekken.

Årsrapport for 1989, vil også denne gang ta for seg en del observasjoner ut over "LRSK-artene". Vi vil enda en gang presisere at f.eks. uvanlig tidlige eller sene observasjoner av trekkfugler, arter på utpiske steder, uvanlig store ansamlinger av arter osv., er minst like interessant som f.eks. en tilfeldig spontan gjest. Derfor oppfordrer vi alle til å sende inn sine observasjoner som man tror kan være av interesse. Det er bedre å sende inn for mye, enn for lite!

Det oppfordres til å benytte rapporterings-skjema for "rapportarter, LRSK-ST" ved innsending av observasjoner av rapport-artene. Skjema fås av LRSK/ST på f.eks. NOF-møtene i Trondheim. De aller fleste rapportskjema som er innsendt de to siste åra er feil benyttet. Vi ønsker en feltskisse som inneholder de faktiske opplysninger som blir registrert i felt og ikke en hjemmesnekret tegning! Bildebelegg og lydopptak er klart det beste, slik at når observasjonen kan dokumenteres på denne måten, ønsker vi dette vedlagt. Dette er ikke ment som noen oppfordring til at en under en hver omstendighet skal stressse fuglene for å oppnå belegg på observasjonen. Kopi av notisbok med beskrivelse og feltskisse er også bra. En hver situasjon må vurderes av observatøren, slik at unødig forstyrrelse unngås. Videre savnes i de fleste tilfellene en mer grundig

beskrivelse av individets atferd, tilholdssted og observasjonsforhold. Denne informasjonen er minst like viktig som feltskissen for oss som skal behandle hver enkelt observasjon. Husk å oppgi telefonnummer i tillegg til adressen, slik at LRSK-gruppa lettere kan ta kontakt pr. telefon.

Sist vinter var historisk mild. Dette har resultert i forandringer i faunabildet. Snøfri mark store deler av vinteren, har gitt gunstige forhold for en rekke fuglearter og dyr. Sangsvane, gjess og gressender finner nye beiteområder både på innmark og i grunnvannsområder som normalt fryser til og snølegges. Videre finner flere spurvefugler som f.eks. gråtrost, rødstrupe og varsler, muligheter for overvintring. Likeledes virker det som om bl.a. spurvehauk, fuglekonge, trekryper, gjerdesmett, stjertmeis og svartmeis er blitt vanligere, trolig pga. høyere overlevelse under de siste milde vintrene.

1989 brakte flere nye funn for fylket. En voksen rosenstær ble observert på Froya og snadderand ble registrert hekkende på Ørlandet. Observasjonene er ennå ikke behandlet av NSKF.

Videre ble en slagugle observert i Femundsmarka denne høsten og to observasjoner av snougle i fjelltraktene mellom Ålen og Tydalen, uten at sakene ennå er ferdigbehandlet av LRSK. Slagugleobservasjonen er trolig det første sikre funnet i fylket.

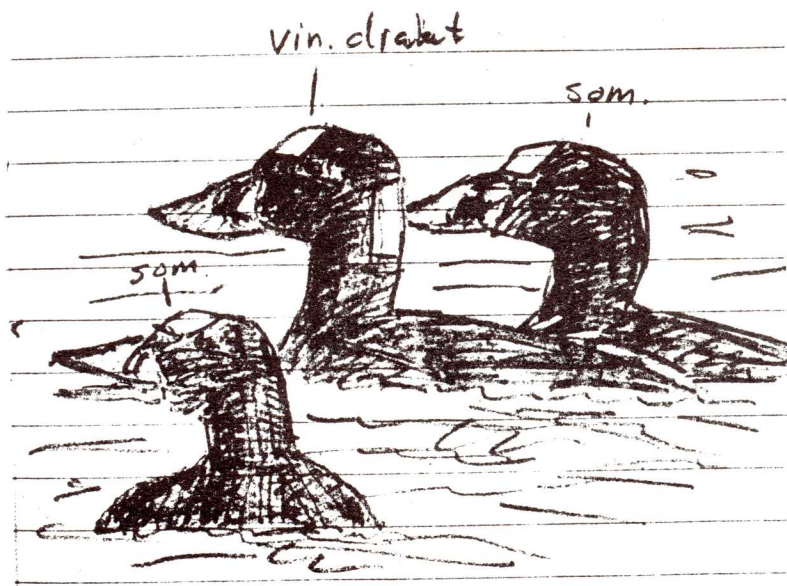
Smågnagerbestanden var i store deler av fylket meget høy utover vårparten. Dette resulterte i mange hekkinger blant gnager-

spesialistene som ugler, myrhauk, tårnfalk og fjellvåk.

Rykter om sjeldne fugler går ofte fort innen ornitologiske kretser. De fleste ryktene, har sitt opphav ved at vedkommende observatør sender inn sin observasjon til LRSK. I senere tid finnes også eksempler på rykter om sjeldenheter, uten at noe er kommet LRSK/ST i hende. Alle som kjenner til observasjoner som bør inn til LRSK, bør på en eller annen måte prøve å formidle observasjonen inn til LRSK. Til slutt spør vi derfor om det er noen som kjenner til observasjonen av en svartstork fra Hitra våren 1989. Ryktet er gått, men ingenting er kommet inn til LRSK.

Det ble i forige nr. av TN oppfordret til å sende inn alle spetteobservasjoner fra Trøndelag. Dette med tanke på å få laget en bedre status for våre spettearter i Trøndelag. Det er derfor fortsatt like aktuelt å sende inn alt av spetteobservasjoner. Disse observasjonene vil senere bli behandlet i egen artikkel i TN, når det er kommet inn nok informasjon.

Alle tyrkerdue-observasjoner er utelatt, da også disse vil bli behandlet i egen artikkel i TN.

Eksempel på notatbok-skisse av 3 brilleender på Ørland, ved Frode Falkenberg.

Storlom *Gavia arctica* Vinterobservasjon: 1 ind. Mule, Gaulosen 26.12 (DBO), 1 ind. Garten, Ørlandet 30.12 (KAS,GAS,TAS).

Islom *G. immer* Fjorderobservasjon: 1 ind. Leangenbukta, Trondheim 27.3 (ØRS).

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis* 1 ind. Ved Storøra, Gaulosen 28.10 (DBO)

Toppsykker *Podiceps cristatus* 1-2 ind. observert i Gaulosen gjennom hele vinteren 1988/89 og 1989/90 (DBO, ØRS), 2 ind. Bråleiret, Gaulosen 11.3 (DBO), 1 ind. Viggja, Skaun 22.1 (ØRS).

Gråstrupedykker *P. grisegena* Stor ansamling: 34 ind. Hovsfjæra, Ørland 5.5 (FFA).

Hornedykker *P. auritus* Arten har fått fotfeste som hekkefugl ved to nye lokaliteter i fylket: (se forøvrig småstykke i TN 1/90) 1 ad. med en unge i Lomtjønn ved Åmot, Meldal 18.7, To ad. og en unge i tjønn på Fuglåsmyra ved Svorksjøen 19.7 (ØRS) og 1 ind. i et lite vann ved Svorka, Meldalen 5.6 (ARE og Kirsten Winge).

Ved "gammel-lokaliteten" Låen, Selbu ble 1 par med 2 unger sett 28.6 (FFA).

Stormsval *Oceanodroma leucorhoa* 1 ind. Gaulosen 5.10 (ØRS).

Havsule *Sula bassana* Vanlig langs ytre deler av kysten. Under gunstige vindforhold kan flere hundre havsuler passere iløpet av en dag. Eks. 350 ind. Titran, Frøya 29.9 (KAS).

Storskarv *Phalacrocorax carbo* 1 ind. albino. Storfosna 20.10 (KAS,TAS,ETH).

Gråhegre *Ardea cinerea* Innlandsfunn vinter: 1 ind. Jonsvatnet, Trondheim 23.12 (GBA).

Knoppsvane *Cygnus olor* Stadig flere observasjoner av arten er gjort i Trøndelag de siste to årene. Kan dette være tegn på at arten snart vil etablere seg som hekkefugl i landsdelen ?
1 ad. Litlvatnet, Agdenes 18.3 (FFA).

Sangsvane *C. cygnus* min. 85 ind. (derav 18 juv.) Gaulosen 23.12 (DBO).

Sædgås *Anser fabalis* 1 ind. Gaulosen 15.5 (ØRS) og 5-6.11 (KAS,GAS).

Kortnebbgås *A. brachyrhynchus* Uvanlig tidlig vårtrekk: Ca. 190 ind. over Haltdalen 30.4. (DBO), 22 ind. Gaulosen, Trondheim 30.4 (KAS,CTI). Hovedtrekket så ut til å gå omkring den 14.5. 7 flokker på tilsammen omkring 1400 ind. passerte over Haltdalen iløpet av 2 1/2 time 14.5 (DBO). Min. 1000 ind. Gaulosen 15.5 (ØRS). Kystobservasjoner vårtrekk: 21 ind. Brekstad, Ørland og 6 ind. Grande, Ørland 15.5 (ØRS).

Vinter observasjon: 1 ind. Gaulosen 8.12 (PIV) og 1 ind. Grande, Ørlandet 22.9 - 30.12 (KAS,GAS,TAS,ØRS).

Grågås *A. anser* Vårobservasjon fjordstrøk: 14 ind. Gaulosen 25.5 (ØRS). Antall rastene grågås på Gaulosen har hatt en betydelig økning de siste åra (se forøvrig LRSK meddelelse nr.9). Største observerte antall denne høsten: min. 190 ind. Bråleiret, Gaulosen 14.10 (DBO).

Kanadagås *Branta canadensis* Høyeste antall på Gaulosen dette året: min 586 ind. 14.10 (DBO).

Ringgås *B. bernicla bernicla* 1 ad. mørkbuket. Gávålivann, Oppdal 09.06 (Arne Mortensen,SAS m.fl.).

Gravand *Tadorna tadorna* 6 par. Gaulosen 28.5 (ØRS). Dette er et uvanlig høyt antall gravand for dette området.

Vinterfunn: 1 par. overvintret for andre gang på samme sted, Orkanger 22.1 (ØRS).

Brunnakke *Anas penelope* Sen observasjon: 12 ind. Buvika 10.12 (DBO)

Snadderand *A. strepera* Første hekkefunn i fylket: 1 hunn med 7 unger, samt en hann i samme område. Grande, Ørlandet 29.7 (ØRS) og 1 hann. Grandefjæra 7.10 (PIV,BNY,OML).

Krikkand *A. crecca* Stor høstansamling: 850-1150 ind. Grandefjæra 28.10 (FFA,TGI,ESÆ).

Stjertand *A. acuta* Vinterfunn: 1 hunn. Grilstadfjæra 25.2 (FFA) og 1 hunn, Buvika 31.12 (DBO). Stor ansamling: min. 15 ind. Øysand 14.10 (DBO).

Knekkand *A. querquedula* 1 par. Buvatnet, Rennebu 23.5 (GBA,BBR).

Skjeand *A. clypeata* Større ansamlinger: 6-7 par. 3.5 (FFA) og 1 hann og 6 hunn. 15.5 (ØRS). Grandefjæra, Ørland.

Sen observasjon: 1 hann Mule, Gaulosen 19.11 (DBO).

Hekking: 1 hunn med 8 unger. Grande, Ørland 26.6, 1 hunn med 2 unger samme sted 29.7 (ØRS) og 1 hunn med 5 unger. Litlvatnet, Agdenes 6.og 10.8 (FFA og PIV).

Taffeland *Aythya ferina* 1 hunn. Litlvatnet, Agdenes 22.10 (KAS).

Toppand *A. fuligula* Sen observasjon: 10 og 8 ind. Jonsvatnet henholdsvis 26. og 28.11 (GBA).

Praktærfugl *Somateria spectabilis* Fjordobservasjon: 1 hann. Buvika 22.10 (ØRS), sannsynlig samme hann ilag med ca. 700 ærfugl i Gaulosen 26.11. (DBO).

Havelle *Clangula hyemalis* Uvanlig oppholdsted: En hunn. Jonsvatnet 20.-27.12 (GBA).

Islandsand *Bucephala islandica* Samme hann var på plass i Buvika for fjerde år i rad, først sett 21.10. (DBO, FFA).

Svartand *Melanitta nigra* Uvanlig oppholdsted: 1 par. Jonsvatnet 1.6 (ARE).

Brilleand *M. perspicillata* 3 hann. 2.9.(FFA,CTI) og 2 hann 11., 23., og 30.9.(KAS,GAS,PIV m.fl.). Flatnesfjæra, Ørlandet.

Havørn *Haliaetus albicilla* 2 voksne og en ungfugl har regelmessig hatt tilhold i Gaulosenområdet iløpet av hele høsten og vinteren (DBO) og 2 voksne har regelmessig tilhold på Gjølmesørene, Orkanger i følge lokalbefolkningen.

Myrhaug *Circus cyaneus* Min. 4 par hekket i Kongsvollområdet, Oppdal. Ellers forligger en rekke observasjoner, bl.a et albino ind., i Dovreregionen.

Musvåk *Buteo buteo* 1 ind. Gaulosen, 20.3 (KAS).

Fjellvåk *B. lagopus* Tidlig observasjon: 1 ind. Klett, Trondheim 21.3 (KAS).

Fiskeørn *Pandion haliaetus* Observasjoner utenom Rørosdistriktet, hvor min. 6-8 par hekket i 1989: 1 ind. Gaulosen, Skaun 23.5 (KAS,GAS).

Liten falk, *Falco sp.* ubestemt. Vinterobservasjon: 1 ind. Melhus 26.2 (KAS).

Tårnfalk *F. tinnunculus* Uvanlig mange hekkefunn fra hele fylket i 1989.

Jaktfalk *F. rusticolus* Lavlandsobservasjoner: 1 juv. Gjæsingen, Frøya 23.9 (DBO) og 1 juv. Titran, Frøya 18.11 (KAS,Kåre Midtsian).

Vandrefalk *F. peregrinus* En mislykket hekking, av tre faste hekkeplasser, ble registrert i Trøndelag i 1989 (Torgeir Nygård medd.). Noen trekkobservasjoner: 1 hann. Gjæsingen, Frøya 17.9 (DBO) og 1 juv. Hovsfjæra, Ørlandet 22.9 (ØRS).

Vannrikse *Rallus aquaticus* 1 ind. Hoøya, Ørlandet 19.8 (ØRS).

Åkerrikse *Crex crex* 1 syngende. Selbu fra ca. 1.-28.6 (ØRS,FFA m.fl.) og 1 syngende. Storfosna, Ørlandet 29.7 (ØRS). Se forøvrig TN'89.

Vipe *Vanellus vanellus* ca. 3000 ind. Grandefjæra 18.10 (ØRS).

Polarsnipe *Calidris canutus* 1 ind. Rusasetvatnet 22.9 (ØRS). Første funn av arten ved denne lokalitet.

Dvergsnipe *C. minuta* Sommerobservasjon: 1 ad. Gaulosen 30.7 (ØRS).

Fjæreplytt *C. maritima* Et fargemerket ind. fra Svalbard ble sett på Vikhammarløkka, Malvik 12.3 (SAS). Første funn i Norge fra fargemerkingen av fjæreplytt fra Svalbard (Elin Pierce i brev).

Myrsnipe *C. alpina* Vinterfunn: 12 ind. Uthaug, Ørlandet 4.2 (ØRS).

112 ind. Rusasetvatnet, Ørlandet 22.9 (ØRS). Et så høyt antall er uvanlig ved denne lokaliteten. Trolig vil antall vadefugl på høsttrekket øke i en periode pga. ytterligere nedtapping av vatnet.

Fjellmyrløper *Limicola falcinellus* 2 ungfugler. Uthaug, Ørlandet 19.8 (ØRS).

Brusfugl *Philomachus pugnax* Kysthekkefunn: 1 hunn med 1 unge. Grande, Ørlandet 28.7 (ØRS).

Enkeltbekkasin *Gallinago gallinago* Vinterfunn: 1 ind. Litlvatnet, Agdenes 30.12 (KAS,GAS).

Dobbeltbekkasin *G. media* Arten er regelmessig hekkefugl flere steder i fylket. Spesielt vanlig er arten i fjellområdene på mellom 800-1000 moh. på Gauldalsvidda. Følgende observasjoner er innkommet for 1989: 2 ind. hørt midt på dagen i Haltdalen 14.5 (DBO), 1 ind. ved grensen til Hedmark, Innerdalen, Rennebu 25.5 (GBA,JSA,BBR), 1 ind. Nerskogen, Rennebu 3.6 (TGI,FFA) og 1 ind. Sølendet, Røros 10.7 og 4.8 (ØRS). Høstrekk: 1 ind. Gaulosen 20. og 23.8 (FFA,GRU,ESÆ).

Storspove *Numenius arquata* Vinterfunn: 6 ind. Flatnesfjæra, Ørlandet 4.2 (ØRS).

Lappspove *Limosa lapponica* Innlandsfunn: 9 ind. trakk over Brekken, Røros 6.8 (ØRS).

Svarthalespove *L. limosa* 3 spillende ind. Grandefjæra, Ørlandet 15.5 (ØRS).

Sotsnipe *Tringa erythropus* Uvanlig store ansamlinger av arten er registrert flere steder denne høst. Eks. 14 ind. Rusasetvatnet 6.8 (FFA) og min. 27 ind. 7.8 (FFA) og 9 ind. 25.8 (ØRS) Gaulosen.

Skogsnipe *T. ochropus* Uvanlig stor ansamling: 8 ind. Rusasetvatnet 6/8 (FFA). Maksnotering ved samme lokalitet tidligere er 3 ind. 21.8.88 (GBA).

Grønnstilk *T. glareola* Uvanlig stor ansamling: 9 ind. Gaulosen 7.8 (FFA).

Storjo *Stercorarius skua* 1 ind. Gjesingen, Frøya 20. og 23.9 (DBO). 1 ind. funnet dødt ved Sula, Frøya 28.10., var tidligere ringmerket på Island 23.7.86. (Stein Auestad).

Dvergmåke *Larus minutus* 1 (1K). Uthaug, Ørlandet 19.8 (ØRS).

Hettemåke *L. ridibundus* Ny koloni: Min. 12 par i Buvatnet, Rennebu 3.6 (GBA). I følge Jostein Sandvik etablerte de første hettemåkene seg i området i 1987 ? Arten har i senere tid dukket opp som hekkefugl ved øyer og strandenger på kysten av fylket. Til nå er bl.a. Grandefjæra, Rusasetvatnet, Hovsfjæra, Innstrandfjæra og Storfosna registrert som hekkeplasser. Disse koloniene svinger svært i antall. I år er følgende notert: 5 revir Uthaug og 7 revir Hovsfjæra, 1 revir Grandefjæra 26.6 (ØRS). Flere innlandslokaliteter er forlatt de senere år. Flere eksempler forligger fra Orkdal kommune (GBA).

Grønlandsmåke *L. glaucoides* 1 juv. Midtsandan, Malvik 12.11 (KAS) og 2 (2K). Trondheim havn 9.-25.3 (KAS,GAS,ETH).

Polarmåke *L. hyperboreus* 1 (2K) Mausundvær, Frøya 21.3 (FFA), 1 juv. Garten, Ørlandet 29.9 (IJØ, HSØ, GLI m.fl.), 1 juv. ved Grande skole, Ørlandet 1.10 (PIV, Geir Ludvigsen og Oddmund Kleven), 1 juv. Uthaug, Ørlandet 18.10 (ØRS) og 1 ad. 5.11 Gaulosen (KAS).

Splitterne *Sterna sandvicensis* 1 ind. Slettvik, Agdenes 18.6 (SAS). Dette er tredje funnet i ST. De to første var fra Ørlandet i 1986 og 1988.

Rødnebbterne *S. paradisaea* Observasjoner av "2K-fugl" er ikke så vanlig på våre breddegrader: 1 (2K). Gaulosen 18.8, 1 (2K) Hovdefjæra 29.7 og 1 (2K) Brekstadfjæra 18.8 (ØRS). Stor ansamling: Ca. 1000 ind. Uthaug, Ørlandet 18.8 (ØRS).

Alkekonige *Alle alle* Er blitt mer vanlig i fjordstrøk de siste årene. Følgende observasjoner kan nevnes: 1 ind. Buvika, Skaun 22.1 (KAS,GAS), 1 ind. Leangenbukta 5.2 (FFA,TGI), 1 ind. ved Tamshamn, Orkdal (Svein Ivar Dalen pers. med GBA) og 1 ind. fløy forbi Mule, Gaulosen 3.12 (DBO).

Alkefugl I de siste par årene har antall alkefugl i Gaulosen området økt betraktelig. Eks. min. 152 ind. (mest lomvi) 26.12 (DBO).

Skogdue *Columba oenas* 1 ind. Fanrem, Orkdal 17.4 (PIV).

Ringdue *C. palumbus* Vinterobservasjoner: 1 Mule, Gaulosen 7.1 (DBO).

Turteldue *Streptopelia turtur* 1 ind. Brekstad, Ørlandet 26.6 (ØRS).

Hornugle *Asio otus* En rekke hekkefunn fra lavland til fjellbjørkeskog (700 m.o.h. i Røros). Over en måned forskjell i eggleggingstidspunkt fra Tr.heim til Røros (GBA,GLA m.fl.).

Vendehals *Jynx torquilla* 1 ind. Ankom 15.5, hekket senere. Jonsvatnet (GBA,THA,ESÆ).

Flaggspett *Dendrocopos major* Hekkefunn: 1 par. Ved Odden, Jonsvatnet 4.5 (GBA).

Fjellerke *Eremophila alpestris* 3 ind. Gjolmesørene. Orkdal 25.5 (PIV).

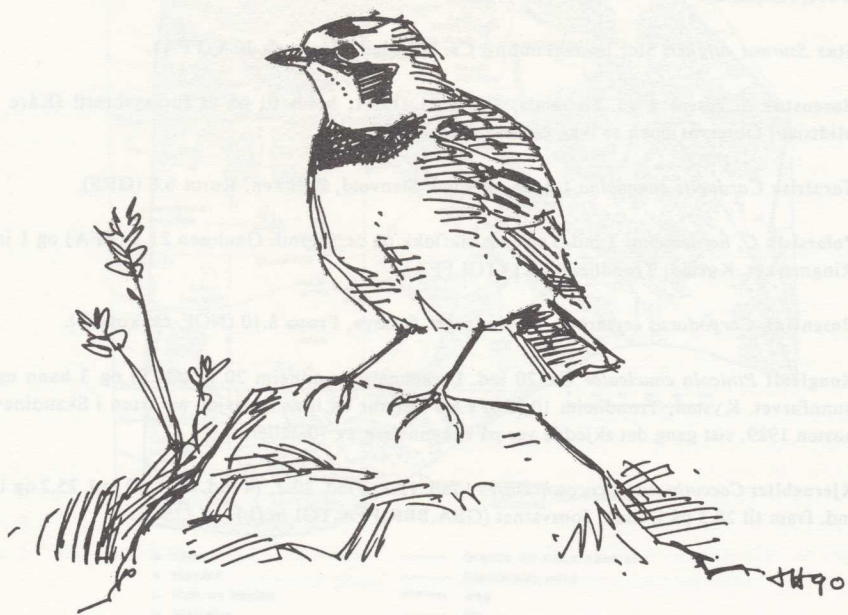
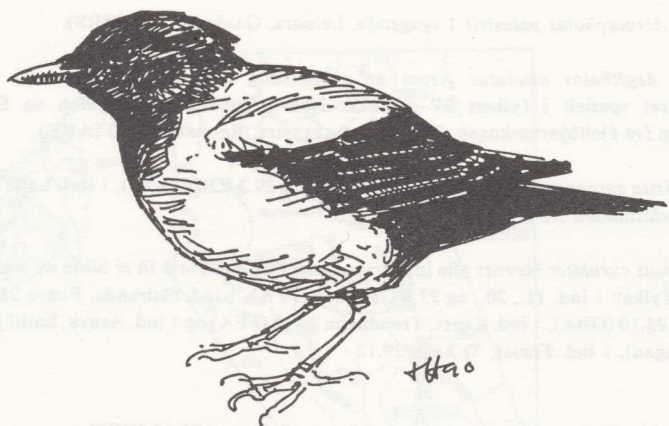
Heipiplerke *Anthus pratensis* Tidlig observasjon: 1 ind. Gaulosen 27.3 (ØRS).

Vintererle *Motacilla cinerea* 1 ind. Selnes, Åfjord 18.10 (ØRS, Stein O.Johansen).

Sidensvans *Bombycilla garrulus* Svært få observasjoner er gjort vinter 88/89: Eks.: 3-4 ind. ved NTH, Trondheim 9.1 (DBO). Senhøst'89 vanlig i store flokker i Trondheimsområdet.

Gjerdsmett *Troglodytes troglodytes* Første kjente hekkefunn i Frøya kommune: 1 par med unger ved Bua 19.5 (GBA,GLA).

Måltrost *Turdus philomelos* Tidlig observasjon: 1 syngende. Storfosna, Ørlandet 23.3 (ØRS).

Myrsanger *Acrocephalus palustris* 1 syngende. Leinøra, Gaulosen 10.6 (ØRS).

Stjertmeis *Aegithalos caudatus* Arten er regelmessig i løvskogsområdene i lavlandet i vinterhalvåret spesielt i fylkets SV-del eks.: Nedre Gauldalen, Orkdalen og Snillfjorden. Observasjon fra fjellbjørkeskogen: 2 ind. Grytbakksetra, Rennebu 25.03 (ARE).

Spettmeis *Sitta europaea* 1 ind. Odden, Jonsvatnet 1.1-29.3 (GBA m.fl.), 1 ind. Lade 15.3 (ØRS), 1 ind. Austråttlunden 3.5 (FFA).

Varsler *Lanius excubitor* Nevner alle innkomne observasjoner for å få et bilde av trekketidspunkt for arten i fylket: 1 ind. 11., 20., og 23.8 Gaulosen (FFA), 1 ind. Sistranda, Frøya 28.9 (KAS), 1 ind. Støren 23.10 (GBA), 1 ind. Kuset, Trondheim 29.10 (FFA) og 1 ind. Åsøya, Snillfjorden 30.10 (Roger Wingan), 1 ind. Frøset, Tr.heim 29.12 (ØRS).

Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes* 1 ind. Gjølme, Orkanger 30.11 (ØRS).

Kaie *Corvus monedula* 36 ind. i flokk, trakk over Gaulosen 5.10 (ØRS). Dette er uvanlig stort antall til å være vest for Trondheim.

Kornkråke *C. frugilegus* Flere nye kolonier er etablert i Trondheimsområdet. Se småstykke TN 1/90. Observasjoner utenom Trondheim: 5 ind. Brekstad, Ørlandet 12.11 og 1 ind. Litlvatnet, Agdenes 16.4 (KAS,CTI), 1 juv. Garten, Ørlandet 23.9 (KAS) og 1 ind. Grandefjæra 28.10 (FFA,TGI,ESÆ).

Stær *Sturnus vulgaris* Stor høstansamling: Ca. 5000 ind. Gaulosen 20.8 (FFA).

Rosenstær *S. roseus* 1 ad. Sistranda, Frøya 11.-15.11, holdt til på et foringsbrett! (Kåre A. Midtsian) Observasjonen er ikke behandlet av NSKF.

Tornirisk *Carduelis cannabina* 1 hann og 3 ind. Stenvold, Brekken, Røros 6.8 (ØRS).

Polarsisik *C. hornemanni* 2 ind. i en gråsisikflokk på ca. 20 ind. Gaulosen 21.1 (FFA) og 1 ind. Ringmerket. Kystad, Trondheim 21.1 (TGI,FFA).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus* 1 hunnfarget. Sauøya, Frøya 8.10 (NOF-ekskusjon).

Konglebit *Pinicola enucleator* Ca. 20 ind. Lerkendal, Trondheim 20.11 (ØRS) og 3 hann og 5 hunnfarget. Kystad, Trondheim 10.12 (FFA). Det var en liten invasjon av arten i Skandinavia høsten 1989, sist gang det skjedde var på begynnelsen av 70-tallet.

Kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes* 1 ind. 15.1, 3 ind. 20.2, 14 ind. 24.2, 10 ind. 25.2 og 1-3 ind. fram til 28.3 på Odden, Jonsvatnet (GBA,BBR,FFA,TGI m.fl.).

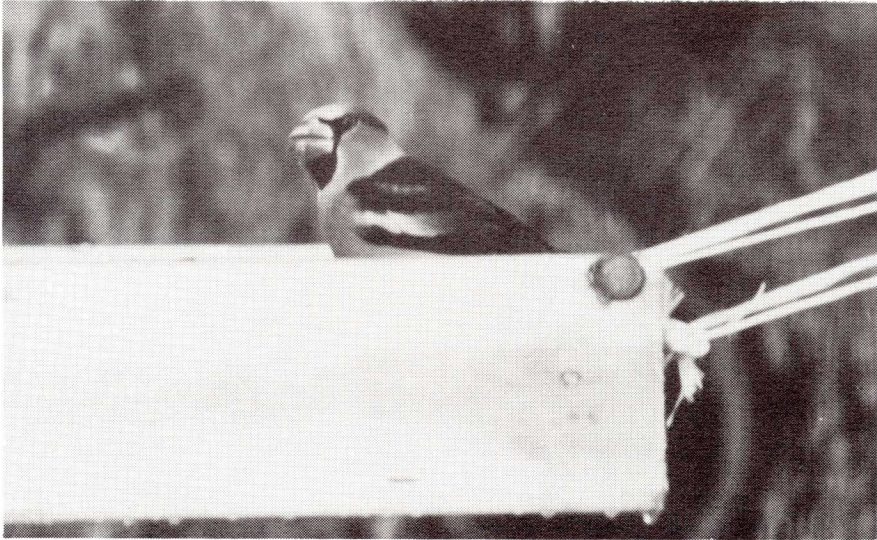
OBSERVATØRLISTE:

ARE - Arild Espelien
BBR - Berit Broen
BNY - Bård Nyberg
CTI - Christian Tiller
DBO - Dag O. Bollingmo
ESÆ - Einar Sæter
ETH - Edvin Thesen
FFA - Frode Falkenberg
GAS - Gunnar A. Solbakken
GBA - Georg Bangjord
GLA - Geir Lasse Aune
GLI - Gunnar Ligaard

GRU - Geir Rudolfsen
HSØ - Hilde S. Øyan
IJØ - Ingar Jostein Øien
JSA - Jostein Sandvik
KAS - Kjetil A. Solbakken
OML - Ole Magnus Laugtug
PIV - Per Inge Værnesbranden
SAS - Stein Are Sæther
TAJ - Tor Andre Johannessen
TGI - Terje Gimnes
THA - Trond Haugskott
ØRS - Øystein R. Størkersen

LRSK/SØR-TRØNDELAGE, Postboks 1719
Rosenborg, 7004 Trondheim.

Georg Bangjord,
Øystein R. Størkersen
Stein Are Sæther

*Kjernebiter, Jonsvatnet vinteren 1989. Foto:
Berit Broen.*

Hekkepass for gråspett, Grytelva / Skumfosselva, Hitra

VERN AV BARSKOG I SØR-TRØNDELAG

Øystein R. Stærkeren

Etter ønske fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag miljøvernavdelingen om å gjøre vernede områder mer kjent blant allmenheten, skal jeg her i TN presentere samtlige vernede lokaliteter i Sør-Trøndelag. Vi skal begynne med en bolk om vernet barskog. Før jeg presenterer de allerede vernede barskogslokalitetene så skal vi se litt på hvorfor vi ønsker å verne barskog og dernest litt om hvilke verneregler som gjelder.

Motiver for vern av barskog

Det følgende baserer seg delvis på opplysninger fra Korsmo m. fl. (1989). Det meste av norsk barskog har gjennom tidene vært utsatt for hogst. Det betyr at urskog, dvs. skog uten spor av hogst, knapt eksisterer i vårt land. Skog med lite spor av hogst og annen kulturpåvirkning, såkalt naturskog, finnes det derimot mer av. Mange organismer er helt avhengige av eller sterkt knyttet til slik naturskog. Eksempler på at kulturskogbruk utrydder arter finnes det mange av. Utryddelsen av den sjeldne og kravfulle trønderlaven er et godt eksempel (Jørgensen 1990). For de fleste artene som vi har oversikt over i dag er det imidlertid mer vanlig at de kravfulle artene blir redusert i antall og på den måten mer utsatt for endelig utryddelse, enten lokalt eller totalt. Målsettingen om å opprettholde levedyktige bestander er derfor sterkt inne i bildet i den pågående debatten om barskogvern.

Vern av barskog er en viktig samfunnsoppgave. Selv om det vil koste store summer er det en klok investering i framtiden.

Korsmo (1987) angir følgende grunner for vern av barskog:

1. Den anvendte skogforskningen trenger muligheter for å studere hvordan gammel naturskog utvikler seg uten inngrep, for å kunne sammenligne med eksperimentelle forsøk i vanlig bruksskog. Vern av barskog er dermed nødvendig for å kunne vurdere konsekvensene av moderne skogbruk.

2. Grunnforskningen er avhengig av referanseområder for å kunne øke kunnskapen om skogøkosystemets struktur og funksjon. Særlig verdifulle er studier i forbindelse med systemets vekst, utvikling over tid og energistrømmer. Nærings- og stofftransport står her sentralt i forbindelse med overvåking av miljøet. Reservater med gammel barskog/urskog vil også bevare spesielle nedbrytingsstadier som i skog ivaretar arter som er spesialisert innenfor meget trange økologiske nisjer, f.eks. rov-insekter og visse sopper.

3. I undervisningen byr reservater på en spesiell anledning til å demonstrere arter som ikke kan leve under forhold som utnyttes økonomisk fordi deres særegne miljøkrav ikke lenger finns. I lite påvirkede skoger kan vegetasjonssamfunn og skogstruktur uten innflytelse av menneskelig påvirkning demonstreres. Det praktiske skogbruk kan høste erfaring fra en naturstyrt utvikling som bl.a. viser hvordan skog bør forynges naturlig under forskjellige klimaforhold. Derved kan hogstteknikken tilpasses de naturgitte betingelser i et kommersielt skogbruk.

4. I forbindelse med den kulturelle oppdragelse bør folk få vite at den skogen de ser rundt seg i dag, ikke har vært slik bestandig. Barskogreservatene er derfor av stor interesse for allmenheten. En urskog gir mennesker en mulighet til å oppleve skogen slik den så ut før den ble utnyttet økonomisk.

5. Større områder som vernes kan ved fornuftig bruk tjene friluftsmål. Stortingsmelding nr. 40 (MD 1987) framholder at det sannsynligvis ikke er noe industrialisert land hvor friluftslivet spiller en så stor rolle som i Norge. Barskogen er et viktig område for friluftsliv, og for mange vil graden av uberørthet være vesentlig for opplevelsen.

6. Et vernet naturskogområde gir muligheter for å ta vare på et større genetisk mangfold enn hva en får i kommersielt drevet kulturskog.

7. Et tilstrekkelig tett nett av gammel naturskog/urskog kan vise seg å få betydning når det gjelder å beskytte kulturskogen mot parasitter og andre skadedyr i en form for biologisk bekjempelse.

8. På samme måte som vi har en kulturarv, har vi også en naturarv å ta vare på. Gammel barskog er et dokument over naturens stedenhet og utvikling over lang tid.

Verneplan for Midt-Norge

For region Midt-Norge var det i en tidlig fase av arbeidet med verneplan for barskog utpekt 102 verneverdige lokaliteter. Som kjent har verneplanen for barskog i Norge vært mye debattert. Fra det opprinnelige forslaget om et såkalt faglig forsvarlig minste verneareal på 750 km² har regjeringen som kjent nå redusert dette til 250 km². I Midt-Norge har en laget en innstilling om vern av 47 av de 102 prioriterte lokalitetene.

For Sør-Trøndelag betyr dette en reduksjon fra i overkant av 30 lokaliteter til 8 nye lokaliteter (jfr. fig.1 og tab. 1). Det er imidlertid flere reduksjoner i vente, hvilke lokaliteter som endelig blir med i verneplanen er ennå ikke kjent. For Gullsiberget og Råndalen i Sør-Trøndelag er det forøvrig fremmet en fremskyndet høring.

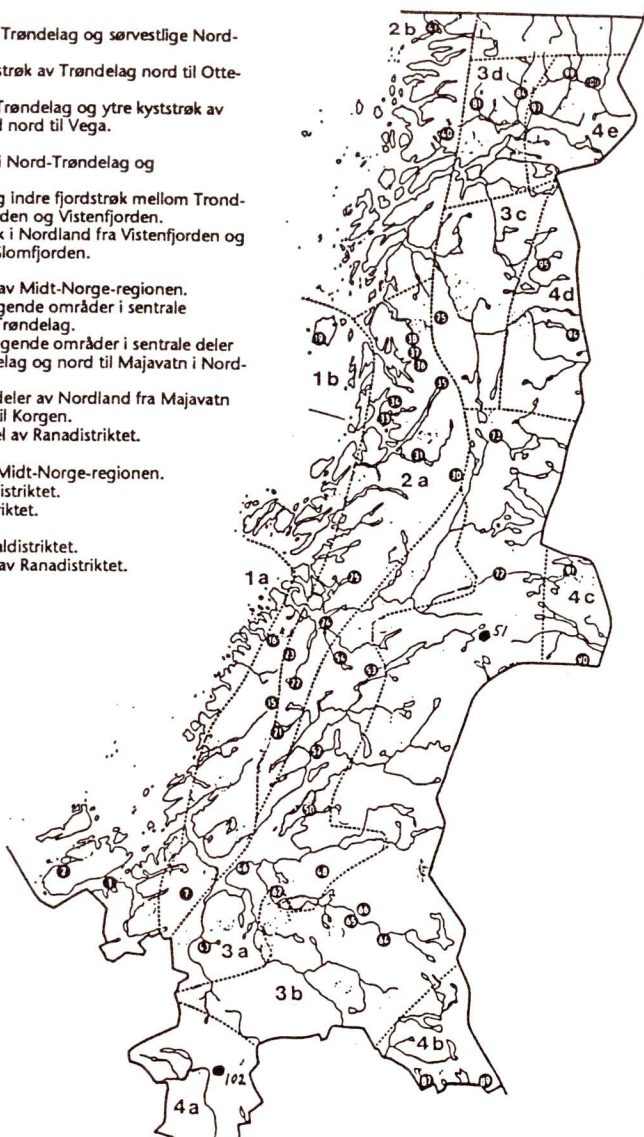
Denne forserte høringen for barskog omfatter i Nord-Trøndelag Almdalen og Dølelva, begge Namsos kommune; Vallemsberga og Langøya i Steinkjer kommune; Markhus i Levanger og Frosta kommuner (jfr. Dir. for naturforvaltning 1990).

Nr.	Lokalitet
1	Røstøya, Hemne
2	Grytelva/Skumfosselva, Hitra
7	Grytdalen, Orkdal
15	Teksjølia, Åfjord
43	Urdatnet, Meldal
46	Bymarka, Trondheim
62	Gullsiberget, Klæbu
64	Hillmo, Angellske nat.res, Tydal
65	Råndalen, Selbu
66	Roldalen, Selbu
87	Lille Korssjøen, Røros/Tolga-Os
89	Femundsmarka, Røros
102	Ålmanberget, Rennebu

Tabell 1. Gjenværende barskogslokaliteter i verneplan for barskog i Sør-Trøndelag pr. 19.10.89. Åtte lokaliteter er helt nye, mens for 5 er det foreslått utvidelse, evt. omgjøring av vernestatus.

Arbeidet med verneplanen er det tatt hensyn til mange faktorer. I tillegg til de tidligere nevnte punkter kommer også ønsket om å verne skog i ulike vegetasjonsregioner for å kunne fange opp hovedtrekkene i den naturlige variasjonen i barskognaturen. Som utgangspunkt i arbeidet har en benyttet naturgeografisk regioninndeling av Norden (Nordiska ministerrådet 1984). Inndelingen i regioner har i verneplanen for barskog blitt ytterligere inndelt og framstår som i figur 1.

- Sone 1. Kyststrøkene i Trøndelag og sørvestlige Nordland.
- 1a. Ytre kyststrøk av Trøndelag nord til Otterøya.
 - 1b. Vestlige Trøndelag og ytre kyststrøk av Nordland nord til Vega.
- Sone 2. Fjordstrøkene i Nord-Trøndelag og Nordland.
- 2a. Midtre og indre fjordstrøk mellom Trondheimsfjorden og Vistenfjorden.
 - 2b. Fjordstrøk i Nordland fra Vistenfjorden og nord til Glomfjorden.
- Sone 3. Sentrale deler av Midt-Norge-regionen.
- 3a. Lavereliggende områder i sentrale deler av Trøndelag.
 - 3b. Høyere liggende områder i sentrale deler av Trøndelag og nord til Majavatn i Nordland.
 - 3c. Sentrale deler av Nordland fra Majavatn og nord til Korgen.
 - 3d. Midtre del av Ranadistriktet.
- Sone 4. Indre deler av Midt-Norge-regionen.
- 4a. Oppdalsdistriktet.
 - 4b. Rørosdistriktet.
 - 4c. Lierne.
 - 4d. Hattfjelldal distriktet.
 - 4e. Indre del av Ranadistriktet.

Figur 1. Naturgeografisk regioninndeling av Midt-Norge iforbindelse med verneplanen for barskog. Markerte lokaliteter er de foreløpige gjenværende lokaliteter pr. 19.10.89. (Dir. for naturforvaltning 1990).

For ytterligere informasjon om arbeidet med verneplan for barskog i Midt-Norge henvises til Korsmo m. fl. (1989).

Verneregler

Generelt gjelder det i vernede områder at vegetasjonen er vernet mot enhver form for skade. Dog er det ofte forskjeller i reglene for de ulike typene av vern. Ved siden av nasjonalparker har naturreservater den strengeste form for vern. For et reservat kreves det gjerne at naturen skal være urørt eller tilnærmet urørt. Det er ikke tillatt med inngrep som reduserer verneverdiene. Det betyr selvsagt at f.eks. skogbruk ikke er tillatt. Erstatning skal derfor gjennomføres. Aktiviteter som ikke bryter med verneintensjonen, f.eks. beite, bærplukking og jakt, vil ofte kunne drives som før dersom ikke annet er nevnt i reglene.

For reservater gjelder iflg. pkt. IV i verneregulene følgende bestemmelser:

1. Vegetasjon, herunder døde busker og trær, er fredet mot skade og ødeleggelse unntatt det som følger av tillatt ferdsel eller tiltak i medhold av andre regler.
2. For dyrelivet gjelder viltlovens bestemmelser og forskrifter.
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, opplag av båt, campingvogn og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller konsentrert forurensnings-tilførsel, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt.

Iflg. pkt. V er ikke bestemmelsene i pkt. IV til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulans-, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Sanking av bær og matsopp.
3. Jakt og fiske etter gjeldende lovverk og forskrifter.
4. Tradisjonell beiting.
5. Vedlikehold av anlegg som nå er i bruk.
6. Vedlikehold og utbedringer av eksisterende hytter.

Noen av de vernede områdene ligger i såkalte landskapsvernområder. Slike områder har et noe annet lovverk enn det som gjelder for reservater. Disse reglene er ikke så strenge som for reservater. Reglene kan imidlertid variere mellom lokalitetene. I f.eks. Femundsmarka landskapsvernområde heter det at "skogbevokste arealer skal opprettholdes med den treslagssammensetning som er naturlig på stedet. Snauhogster skal unngås og foryngelse skal fortrinnsvis skje ved å bygge på naturlig gjenvekst. Bemerkelsesverdige og dekorative trær beholdes ut over den regulære hogstmodenhetsalder. Døde og hule trær skal av hensyn til fuglelivet ikke fjernes." I Grytdalen landskapsvernområde finnes også en rekke særregler, selv om plantelivet er fredet mot inngrep er det f.eks. "tillatt med forsiktig skjøtsel av skog for å opprettholde gode viltbiotoper. Jakt og fangst av pattedyr og fugler er forbudt. Dette er ikke til hinder for utøvelse av rett til å forfølge, avlive og tilegne seg såret eller skadet vilt etter jaktlovens bestemmelser."

Grytdalen.

Det vil føre for langt å angi de fullstendige vernereglene for alle de vernede områdene i denne artikkelen. Vernereglene for de enkelte områdene finnes ellers tilgjengelig hos Fylkesmannens miljøvernavdeling.

I det følgende er det gitt en kort beskrivelse av allerede vernet barskog i Sør-Trøndelag. Oversikten omfatter 6 lokaliteter (jfr. tab. 2). For hver lokalitet er det angitt geografisk plassering og kort om adkomstmuligheter. Den naturhistoriske beskrivelsen er kortfattet og som regel basert på få besøk i området. Det betyr at det er ofte svært ønskelig med videre undersøkelser og registreringer.

Lokalitet, kommune

Femundsmarka, Røros og Engerdal
Det Angellske naturreservat, Tydal
Geitfjellet, Trondheim
Grytdalen, Orkdal
Råndalen, Selbu
Urdvatnet, Meldal

Tabell 2. Vernede barskogslokaliteter i Sør-Trøndelag.

Kildehenvisninger:

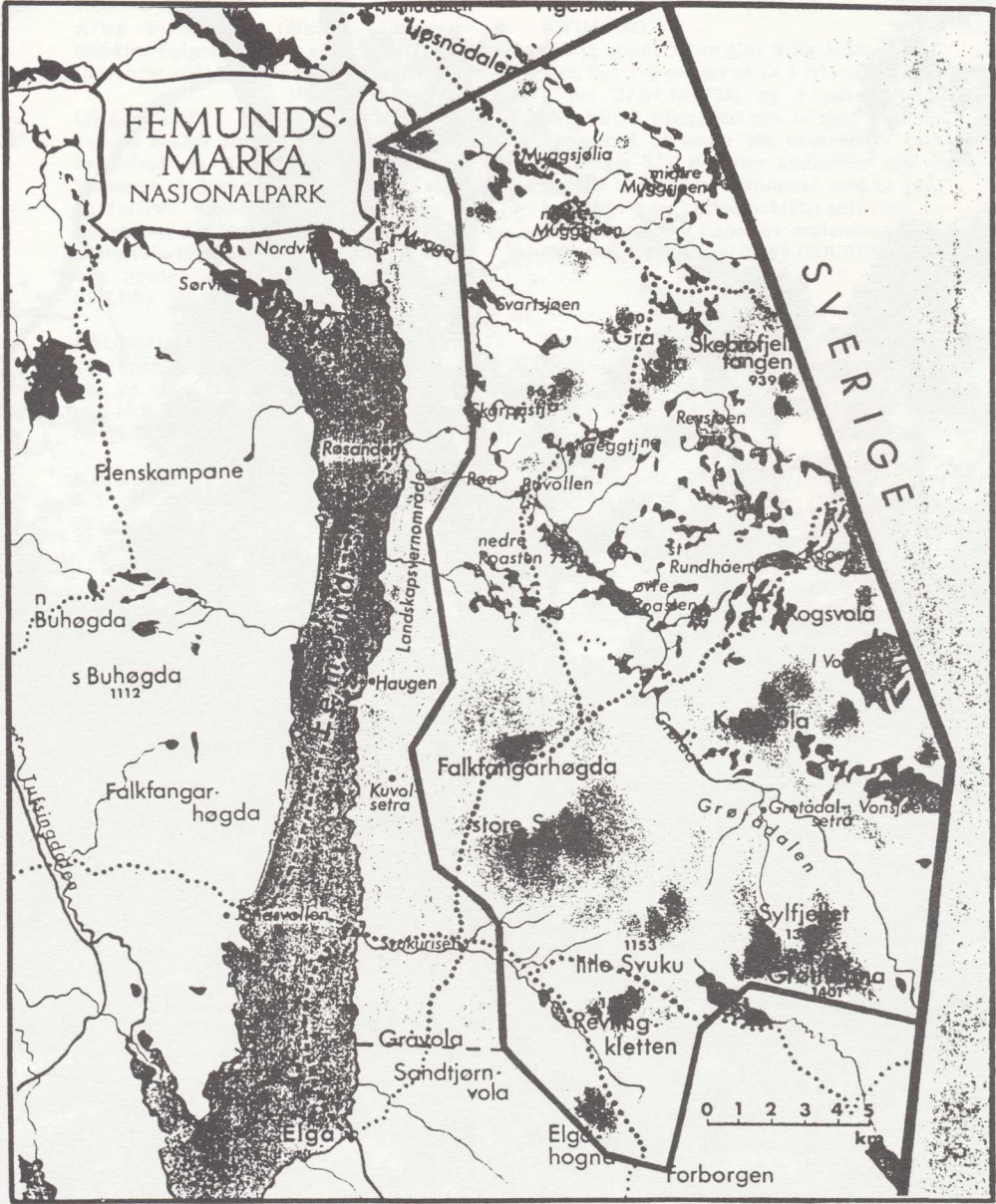
- Direktoratet for naturforvaltning 1990.
Verneforslag for 8 naturreservat i Midt-Norge.
- Jørgensen, P.M. 1990. Trønderlav Erioderma pedicellatum Norges mest gåtefulle plante? Plyttia 48:119-123.
- Korsmo, H. 1987. Status for vern av barskog i Norge. Økoforsk utredning 5.
- Korsmo, H., Angell-Petersen, I., Bergmann, H. og Moe, B. 1989. Verneplan for barskog. Regionrapport for Midt-Norge. NINA utredning 6.
- Nordiska ministerrådet 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Stockholm.

Øystein R. Størkersen
TN, Postboks 1719
Rosenborg,
7004 Trondheim.

Femundsmarka.

Femundsmarka nasjonalpark. 390 km². 800-1415 m.o.h. Kartblad 1719 I, II og 1819 III, IV. UTM 32V PP5395 - UK6033. Røros og Engerdal kommuner.

Femundsmarka landskapsvernområde. 24 km². 662-800 m.o.h. Kartblad 1719 I, II. UTM 32V PP5299 - UK4729. Røros og Engerdal kommuner.

Landskapsvernområdet ligger som en 1-2 km bred buffersone mellom Femunden og nasjonalparken. Nasjonalparken utgjør området mellom landskapsvernområdet og riksgrensen. På svensk side finner en tilsvarende store verneområder.

Det er mange veier en kan ta seg til Femundsmarka på. En grei måte er å benytte seg av båttransporten på Femund. Turene går gjennom sommerhalvåret og er i seg selv en opplevelse. Båten går mellom Elgå og Sørvika med diverse stopp underveis. En populær innfallsport er å ta båten fra Sørvika til Røsanden. Herfra er det kort vei inn i selve nasjonalparken. Opplysninger om båttur får fra Røros turistkontor.

Nasjonalparken og landskapsvernområdet ble opprettet i 1971 for å ta vare på et populært friluftsområde og et spesielt landskap med bl.a. en del gammelskog.

Femundsmarka er et forholdsvis flatt landskap, i sin tid sterkt påvirket av innlandsisen. Mektige morenerygger (Rogenmorene) og mange dødisgroper vitner om hvordan isen har formet landskapet. Den røde granitten og den lyse sparagmitten er de viktigste bergartene. Begge er såkalte sure bergarter som gir opphav til et skrint jordsmonn. Under skoggrensa på 800-900 m.o.h. finner vi en stort sett fattig skogtype, karakterisert av lav- eller lyngrik furu- og bjørkeskog. Pga. de tørre forholdene har skogen ofte vært utsatt for skogbrann. På de mange tørr-gaddene kan finne den gule (og giftige) ulvelaven, som er en karakterart for tørre og kontinentale strøk. Den svartbrune lavarten furuskjegg er likeledes en karakterart på friske trær. Ved siden av skogen utgjør snaufjell og blokkmark mesteparten av arealet. Myr (mest under 850 m.o.h.) som fyller dødisgropene er lokalt vanlig, men utgjør samlet bare en liten del av arealet.

Dyrelivet er forholdsvis variert og interessant. Foruten tamrein kan en treffe på moskus og elg. Femundsmarka har et spesielt fugleliv, hvor lappmeis og fiskeørn er arter som peker seg ut. Begge burde en ha gode sjanser for å treffe på. Vanlige fjell- og barskogsartene er f.eks. måltrost, granmeis, lirype og ravn (som hekker i trær). Dessuten kan en også se arter som dvergspett, tretåspett, konglebit, boltit og mer sjeldent fjellmyrløper, kvartbekkasin og duetrost. Fiske er meget godt, foruten ørret og røye forekommer rikelig med østfisk som gjedde, harr og sik.

Selv om Femundsmarka ligger langt fra tettsteder har det i sin tid i forbindelse med Røros kobberverk foregått skogsdrift også her. Planting av furu og gran har rettet opp noe av dette. Reinbeite er i dag en viktig faktor som påvirker naturforholdene. Flere forlatte setervoller finnes i området, hvor f.eks. Røvollen er omgjort til en selvbetjent turisthytte (DNT). Godt merkede turistløyper og overnattingshytter finnes både på svensk og norsk side. Padling er annen populær geskjeft i Femundsmarka, enten langs Femund og Feragen, eller f.eks. fra Røvollen og innover mot Rogen. Endelig skal nevnes at områdene langs Femund er kjent for sine saftige og gode blåbær!

En rekke bøker og annen litteratur eksisterer om Femundsmarka. Fra forvaltningsmyndighetene foreligger en flerspråklig informasjonsbrosjyre.

Det Angelske naturreservat.

Det Angellske naturreservat. Hilmoskogen. Barskog. 61 da. 550–600 m.o.h. Kartblad 1721 III. UTM 32V PQ2092–2293. Tydal kommune.

Reservatet ligger i øvre del av skogbandet i Tydal ved Hilmo. Der fylkesvei 705 krysser Nea ved Hilmo går det en ca. 4 km lang grusvei sørover og opp dalsia mot reservatet. Mot slutten av veien deler den seg, den venstre veien fører etter noen hundre meter til et grustak. Herfra er det en snau kilometer å gå til reservatet. Den godt opptråkkede stien fra grustaket til Movollen går like forbi reservatet. På stien forteller et privat oppsatt skilt når man er ved den freda urskogen.

Selve skogteigen skiller seg allerede på lang avstand ut fra omgivelsene pga. den taggede og ujevne profilen på skogen. Dessuten er skogen rundt delvis tatt ut. Dette barskogsreservatet ble opprettet i 1973 for å bevare en høytliggende uberørt granskog.

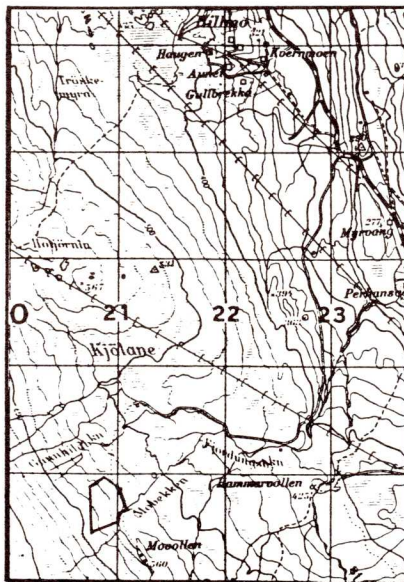
Store grove graner med stammediameter på opptil 1 meter er vanlig i området. Med sine kvistrike skjørt nedover granleggene og en mengde falne trær er dette et godt eksempel på en urskog i Trøndelag. I og rundt reservatet finnes det dessuten en del grove furu-gadder. Typiske dyrearter en kan se eller finne spor etter er elg, tretåspett, flaggspett og lavskrike.

Skogen er preget av en triviell vegetasjon, hvor fattig sumpskog er et interessant element. Karakterarter i sumpskogen er skogsnelle, molte og grantorvmose. I

I tørrere drag finnes småbregneskog med flekker av turt og skogburkne.

I sørkant av reservatet opp mot snaufjellet finnes fattigmyr med arter som sveltestarr, rome og furu.

Besøk hit om høsten kan gjerne kombineres med plukking av bær og sopp.

Geitfjellet skogreservat. 2,6 km². 239-415 m.o.h. Kartblad 1621 IV. UTM 32V NR6433-6736. Trondheim kommune.

Det vernede området ligger innenfor Driftsveien og følger stort sett 300 meters kota rundt Geitfjellet i Trondheim Bymark. Området rundt Svarttjønna inngår også. Den mest populære adkomsten er enten langs Tømmerdalsveien, eller gjennom Elsterparken og langs Driftsveien. Fra Geitfjellet (415 m.o.h) og området som helhet har en ofte godt utsyn over byen og Bymarka.

Som for Urdvatnet skogreservat står også Geitfjellet i en særstilling blant de vernede områdene i fylket. Området ble administrativt fredet av Trondheim kommune i

Urdvatnet skogreservat. Barskog. 1155 da. 300-425 m.o.h. Kartblad 1521 II. UTM 32V NQ4098-NR4201. Meldal kommune.

Det vernede området ligger rundt Urdvatnet, straks øst for Løkken (se kartet for Litlbumyran naturreservat). Flere adkomstmuligheter foreligger. Fra Løkken eller Svorkmo (vei 700) går det f.eks. en bilvei til Sandbrekka, derfra er det en ca. 3 km traktorvei. Fra vei 700 sør for Løkken kan en følge vei til Frilsjøen. Ved skilt til Storbuan er det en bomvei som går til ca. 1,5 km fra Urdvatnet. Samme vei går videre til Litlbumyran naturreservat og videre helt ned til Løkken/Svorkmo. Grusveiene her egner seg godt til turgåing evt. sykling. Mest spektakulært er det å ankomme området fra sørsida. Øppe på berget her får en fin utsikt over området.

Urdvatnet skogreservat står i en særstilling

1965. I tradisjonell verneforstand har området ingen spesiell verneverdi, men utgjør utvilsomt et fint friluftsområde.

Det meste av området dekkes av skog på dårlig bonitet, myrpartier er dessuten vanlig. Store deler av skogen er plantet ved århundreskiftet. Den mellomeuropeiske bergfuru er et av de vanligste treslagene.

Området er svært populært i sport- og friluftssammenheng. For den som søker mer opprinnelig naturskog i Bymarka kan imidlertid området fra Skjellbreia over Klefstadåsen og ned til bratthengene ved Olavs-spranget anbefales (dette området er foreslått vernet som barskogsreservat).

ettersom det ble administrativt vernet av statens skoger i 1970. Desverre skjedde det betydelig hogst gjennom hele reservatet før fredningen, slik at området fremstår i dag bare delvis i en fase av aldrende skog. Som nevnt er den bratte lia i sørkant av vatnet mest imponerende. Her finnes det aldrende storbregnegranskog med en del trefall. Sauetelg dominerer sammen med turt og bjønnekam. Orkideen knerot er tildels vanlig. Dominerende skogtyper i området er ellers blåbær- og lyngrik gran og furuskog.

I dette området finnes en god bestand av skogsfugl som jerpe og storfugl. Andre karakterarter i skogen er toppmeis, svartmeis, fuglekonge og ulike rovfugler. Elg er svært vanlig.

Området egner seg ypperlig til bærplukking og fiske. Litlbumyra naturreservat like ved kan med fordel besøkes om våren.

Grytdalen landskapsvernområde. 16 km²
180-581 m.o.h. Kartblad 1521 IV. UTM 32V
NR3024-3630. Orkdal kommune.

Grytdalen nås lettest fra Sognli forsøkgård. Fra fylkesvei 714 ved Gagnåsvatnet følger en grusveien fram til Sognli. Anvist parkeringsplass er noen hundre meter før gården. Etter å ha passert de første husene fører en traktorvei (bak låven) opp den første kneika før en skuer innover Grytdalen. En rasteplass finnes oppe på berget her.

Grytdalen ble vernet i 1978 for å bevare et variert landskap som også har stor betydning som forskningsområde på bl.a. hjort.

I erosjonsgrøfter o.l. nærmest Sognli kan en tydelig se hvordan innlandsisen i sin tid formet og skurte berget. Tidligere tiders seter-virksomhet har også delvis satt sitt preg på landskapet. Engpreget bjørkeskog med tidels storvokste bjørker er et spesielt innslag. Liljekonvall og orkideen korallrot finnes lokalt vanlig. Langs bekker

og sig er vegetasjonen mest frodig, med flekker av oreskog og fuktig granskog med karakterarter som struteving og tyrihjel. Furuskog med store og grove trær og tørre gadder finnes spredt og vanlig. De fleste myrer er stort sett fattige, selv om minerogene sig forekommer lokalt. Sammen med rasmarker, små bekkeraviner og bekketryk utgjør området et opplevelsersrikt og landskapsmessig variert turområde.

Fuglelivet er også variert og inkluderer arter som havørn, storfugl, krikkand, fossefall, grå fluesnapper, rødstjert, gjerdesmett, møller, munk og gulsanger. Hjort og elg er vanlige, men for å se disse kreves det som oftest litt flaks!? Noe lettere er det vinters tid da en gjerne forer hjorten ved Sognli og ved andre gårder i distriktet.

Den gode turveien inn i området gjør det lett å ferdes. Setrene i området utgjør naturlige turmål og er delvis godt merket fra turveien (Bjørndalen og Hjortdalshytta).

Råndalen naturreservat. Barskog. 500 da. 475–550 m.o.h. Kartblad 1721 III. UTM 32V PQ1201–1403. Selbu kommune.

Reservatet utgjør en del av det øvre skogbandet på sørsida av Nea ved Flora. Ei ny bru over Nea iforbindelse med e-verkets utbygginger har gjort adkomsten lett. Fra fylkesvei 705 krysser en broa og følger grusveien noen hundre meter langs Nea mot øst. En traktorvei tar av opp dalsida og stiger raskt opp til platået. Herfra fortsetter en sti 1 km i retning Råna. Pga. den omfattende flatehogsten er det lett å se hvor reservatet ligger på begge sider av Råna.

Området ble fredet i 1974 med det formål å bevare et granskogsområde i naturlig tilstand, nesten uten spor av hogst. Det stiplede arealet på kartet viser en buffersonen for reservatet. Forslag til utvidelse av reservatet foreligger.

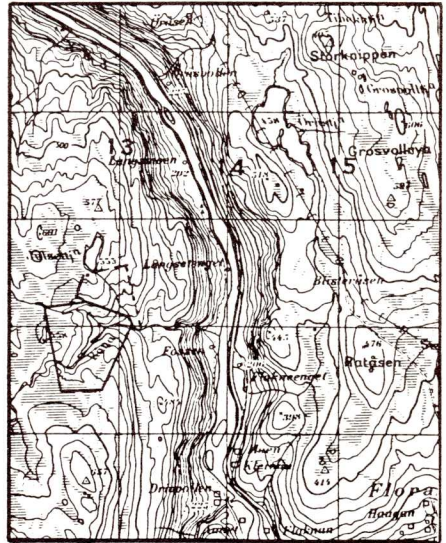
Råndalen utgjør med sine ulike natur-elementer et usedvanlig interessant område i trøndersk sammenheng. Smale kjegleformedeformede trekroner vitner om kraftig snøpåvirkning. En masse falne og avbrukne kjempe-trær vidner likeledes om hvordan naturkreftene fungerer i et upåvirket økosystem. Elg og mange spor etter "ringbarking" av tretåspett er typisk for området. Fjellvåk, hønsehauk og spurvehauk er andre fuglearter en kan treffe på.

Nedre del av skogen er dominert av en triviell blåbær-småbregne type. Den store forekomsten her av den ellers kystbundne bregnen bjønnekam, viser kystklimaets virkning langt opp i Tydalen. Høyere oppe finnes en spesiell eng-preget granskog med

dominerende innslag av bl.a. skogrørkvein, skogbukkne og turt. I grensen mot snaufjellet finnes kanskje den fineste og mest velutviklede skog i reservatet.

Minerogene bakkemyrer er et karaktertrekk for området, hvor trådstarr dominerer. Forekomsten av rome her er et interessant atlantisk element på linje med bjønnekam.

Områdene ovenfor skoggrensen gir en fin utsikt over fjellheimen og Tydalen og egner seg ypperlig til turgåing og bærplukking. På den andre sida av Nea ligger Rauberga edelløvsogsreservat langs fylkesvei 705.

Råndalen.

HOLT VATNA NATURRESERVAT

Berit Broen

Innledning

Holtvatna med omkringliggende myr- og sumpområder, ligger i Midtre Gauldal kommune, Sør-Trøndelag fylke, og ble i medhold av lov om naturvern fredet som naturreservat 23. desember 1983 under betegnelsen "Holtvatna naturreservat". Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med tilhørende plantesamfunn og dyreliv, som naturlig er knyttet til området, og å verne et spesielt rikt og interessant fugleliv.

Min fagoppgave fra utmarksteknikerutdanninga, er en faunistisk rapport fra Holtvatna. Dette er det eneste som finnes av skriftlige meddelelser fra området. Selv så kjente jeg knapt til dette reservatet før i 1988, til tross for at det ligger i min hjemkommune.

Materiale

I forbindelse med 10-års vern av vassdrag, ble nedslagsfeltet til Gaula undersøkt. Under disse registreringene ble det avlagt tre besøk i 1978 og et besøk i 1979 (Bevanger-81) ved Holtvatna. Videre gjorde daværende naturvernkonsulent Jon Suul, et besøk av området den 27.6.78. Foruten disse registreringene, gjorde Georg Bangjord, på oppdrag for miljøvernavdelingen hos fylkesmannen i Sør-Trøndelag, fire besøk i området i 1984 (mai-august) og et i juni 1985.

Egne registreringer startet i mars 1988. Tilsammen er det i perioden mai-oktober '88 og '89 foretatt 22 besøk (se tabell 1).

Tabell 1. Besøksoversikt fra Holtvatna.

	mar.	apr.	mai.	jun.	jul.	aug.	sep.	okt.	Tot. :
1978			1	3					4
1979				1					1
1984			1	1	1	1			4
1985				1					1
1988	2	1	6	2	1	1	1	1	15
1989			1	2		2	1	1	7
Total:	2	1	9	10	2	4	2	2	32

Beliggenhet:

Holtvatna (450 m.o.h.) ligger i østre side av hoveddalføret langs Sokna ved Holte i Soknedal, kartblad 1620 IV, UTM: 32V PQ 633 742, sørvest i Midtre Gauldal kommune, Sør-Trøndelag fylke.

Holtvatna naturreservat dekker et areal på ca. 150 dekar, hvor vatna pr. idag utgjør knapt 30% av arealet. Tregrensa i distriktet ligger ved ca.800 m.o.h.

Topografi:

Vatna med omkringliggende myrer, ligger nedenfor et sørdvest-hellende landbruksområde. Et lite høydedrag med tett blandings-skog (furu, gran og bjørk), går ned til reservatet i vest-sørvest. I nord grenser reservatet til sørvendt dyrkamark. Utløpsbekken er i sørvest og drenerer ut i Sokna. I sør, øst for utløpet, veksler terrenget mellom tørrere NS-liggende koller med blandingskog og myrdrag.

Inngrep/forstyrrelser:

Helt inn til reservatet i sør (se kart side 8), er det planert et areal på ca. 2 dekar, hvor et mobilt sagbruk er plassert. Denne sagdriften har pågått om våren fra ca. mars til midten av mai i flere år. Virksomheten ved saga virker klart forstyrrende inn på faunaen i reservatet. Spesielt ande- og vadefugl som er i etableringsfasen i april- mai, blir forstyrret og trekker vekk fra området i sør-enden.

Vegetasjon:

Nord-enden av reservatet består hovedsaklig av grasmyr, med innslag av takrør ved Søkkvatnet. Et tørrere parti med vierkratt og innslag av småvokst bjørk og noe gran, strekker seg øst-vest ca. midt i reservatet. Sør-østlige del domineres av tett vier, med en starr/elvesnelle-sone rundt vatna i sør-enden. Store deler av vann- flatene er dekt med tjønnaks. Tidligere var det et helt vannspeil som dekte sørenden av området, men gjengroing har delt vatnet.

Holtvatna. Fotos: B. Broen.

Kort oppsummering av registrerte vannfugler i området:

HORNDYKKER:

Arten forekommer tilfeldig i sommerhalvåret. Følgende obs. er gjort: 1 par 25.5.78 (Bevanger 1981) og 1 ind. 8.06.85 (GB).

GRÅHEGRE:

1-2 par hekker trolig i nærheten årlig. Både hekkefugl og ung-fugler er vanlig på vårparten. Ankommer vanligvis først i april, og forlater området stort sett i løpet av september. Sen observasjon: 1 ind. 14.10.89 (Bergsvein Holte pers.medd.). Av max.antall kan nevnes: 4ad.+ 2 ind. den 17.05.88 (GB, BB).

BRUNNAKKE:

Obs. sparsomt på trekket enkelte år. Et par obs. på våren, slutten av 70-tallet (PSS), 1 par 16.6.78 (Bevanger- 81) og 1 ind. 4.09.88 og 2 ind. 26.9.89 (GB, BB).

KRIKKAND:

3-5 par hekker trolig årlig. Eks. 4 kull obs. 27.06.78 (JS). Av max.antall kan nevnes: 20-30 ind. 9.05.75 (PSS), 7 par og 2 hanner 11.5.88 og 17 ind. 19.08.88 (GB, BB). Ankommer i månedsskiftet april/mai. Forlater området i september.

STOKKAND:

Trolig hekker 2-3 par årlig. Obs. som bekrefter dette: 3 kull m/henholdsvis 5, 3 og 3 unger 28.07.84 (GB), og min. 2 kull i området 27.06.78 (JS). Ankommer i siste halvdel av april, og forlater området i løpet av september. Av max. antall kan nevnes: 15 ind. 9.06.88 (GB, BB).

SKJEAND:

Arten er nykommer for området, men en vil trolig se mer til den i.o.m. at området er en god biotop for arten. Sannsynlig hekking av 1 par i '88. Følgende obs. er gjort: 2 par 17. og 20.05.88, og 1 par 27. og 30.05.88 (GB, BB).

TOPPAND:

Hekking første gang registrert i '84, hvor 3 kull ble sett 28.juli (GB). Ble også registrert hekkende i 1988, da 1 hunn med 4 unger ble sett den 19.8 (GB, BB). 1-3 par hekker trolig årlig. Ankommer området først i mai, og forlater i september. Av max. antall nevnes:

15 ind. 25.5.78 (Bevanger 1981), 14 ind. 20.05.84 (GB), 5 par og 2 hanner 17.05.88 og 7 hann og 4 hunn 12.5.89 (GB, BB).

KVINAND:

Trolig opptil 5 par gjør årlig hekkforsøk, men kun 1-2 par ser ut til å lykkes. Nevner: 5 par 27.04.75.(PSS) og 5 par 20.05.88 (GB, BB). I tillegg nevnes et stort kull: En hunn med 12 unger ble observert i 1978 (Bevanger-81). Benytter andholker som er oppsatt i området. Ankommer med en gang isen forsvinner i månedsskiftet april/mai, og forlater området iløpet av september. Max. obs. antall: 12 ind. 19.08.88 (GB, BB).

LAKSAND:

Hekker ikke i området, men registreres årlig på vårtrekket, med 2 par og 1 hann 17.05.88 som max. obs.antall (GB, BB).

SIVHØNE:

Tilfeldig gjest i sommerhalvåret. Eneste obs.: 1 ind. 24.06.88 i skumringa (BB). Arten er skumrings- og nattaktiv, så den kan trolig forekomme hyppigere enn den ene obs. tilsier.

TRANE:

Forekommer årlig, men fåtallig i sommerhalvåret. Spesielt hyppig på vårtrekket, med ansamlinger på opptil 20-25 ind. på myra mellom vatna (SB, 21.04.90). De første ind. ankommer årlig rundt 20. april. Hekker meget sannsynlig på myrområder i nærheten.

HEILO:

Vanlig trekkgjest om våren og kan da opptre i store flokker på innmarka i nærheten. På eng nord for området, ble 109 ind.+ 4.ind. med fluktpill obs. 17.05.88 (GB, BB).

VIFE:

1-3 par hekker ålig på myra mellom vatna. I 1988 og -89 hekket 2 par. Opptrer tallrik på trekket hvert år, med max. obs. på 55 ind. 26.04.75 (PSS) og 65 ind. 16.08.84 (GB).

BRUSHANE:

Opptre sparsomt i mai/juni med spillaktivitet. Kan trolig hekke enkelte år. Max. obs.: 1 hann og 2 hunner 17.05.88 (GB, BB).

ENKELTBEEKASIN:

Forekommer vanlig, men i lave antall (1-3 ind.). Hekker høyst sannsynlig årlig. Max. obs. antall: 5 ind. 28.07.84 (GB). Enkelte ind. kan være i området til først i oktober.

RUGDE:

Sees under kveldstrekk i sommermånedene. Hekker høyst sannsynlig i nærheten.

SMÁSPOVE:

Vanlig på trekket i mai, og kan trolig hekke i nærheten av området. Max. obs. ant.: 10 ind. 17.05.88 (GB, BB).

STORSPOVE:

Arten er obs. jevnlig i sommerhalvåret fra '75 og utover, med trolig hekking av 1 par ved vatnet, 27.06.78 (JS). Andre obs. som er gjort: 4-5 ind. 3.05.75, 2 ind. 9.05.75, og 1 ind. 1.05.77 (PSS). Videre ble 1 og 2 ind. (1 par) observert 25.5, 4.6, 16.6 og 27.6.1978 (Bevanger 1981). Arten ble ikke obs. den 13.6.79 (Bevanger 1981), heller ikke i '84, '85 (GBA), '88 og '89 (GB, BB). Trolig skyldes artens bortgang en generell nedgang av arten i internasjonal sammenheng.

SOTSNIFE:

Sjelden trekkgjest: 1 ind. ble obs. 9.05.75 (PSS).

RØDSTILK:

Arten er vanlig i hele sommerhalvåret, men er mest tallrik på vårtrekket i siste del av mai. Sannsynligvis hekker 1-3 par årlig. Obs. som kan nevnes: 3 par revirhevdende 27.06.78 (JS), og av max. antall nevnes: 12 ind. 30.05.88 (GB, BB). Ankommer først i mai.

GLUTTSNIPE:

Opptre fåtallig på vårtrekket (2-4 ind.) og ellers i sommerhalvåret. 1 par hekker trolig årlig. Ankommer først i mai.

SKOGSNIFE:

Vanlig, men fåtallig (1-2) på trekket og ellers i sommerhalvåret. Trolig hekker 1 par år om annet. Ankommer rundt måneds- skiftet april/mai.

GRØNNSTILK:

Arten opptre på trekket og utover sommeren. Første obs. av arten: 2 ind.

8.06.85 (GB). 1 par hekket trolig i '88.

Max. obs. antall: 5 ind. 20.05.88 (GB, BB). Kommer til området i midten av mai. Trolig er arten nykommer i området.

STRANDSNIPE:

Vanlig trekkgjest og hekkefugl, med trolig 1-2 par hekkende årlig. Max. obs. antall: 5 ind. 20.05.88 (GB, BB). Ankommer først i mai.

HETTEMÅKE:

Forekommer fåtallig (1-5 ind.) på trekket og ellers utover sommeren. Ingen indikasjoner på hekking er gjort. Max. obs. antall: 5 ind. 12.05.88 (GB, BB).

FISKEMÅKE:

Forekommer enkeltvis og i mindre flokker på trekket og ellers i sommerhalvåret. 1-3 par hekker trolig i og omkring området. Max. obs. antall: 26 (IK) ind. 26.08.88 (GB, BB). Ankommer i midten av mai.

Observatører:

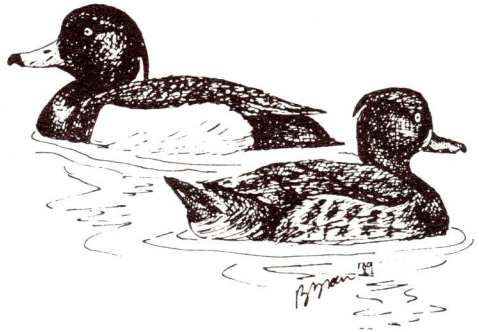
GB - Georg Bangjord

BB - Berit Broen

SB - Steinar Broen

PSS - P.S.Sommervoll

JS - Jon Suul

Faunaen i området gjennom årtidene:

Det er først når trekkfuglene begynner å komme i april, at området vokner til liv. Under vårtrekket kan en oppleve mellom 40 og 50 arter ved et besøk. Omkring 10 par ender og 10 par vadefugl hekker årlig i området.

Næringsrike vann i klasse med Holtvatna er en type vann som en først og fremst ville vente å finne i lavlandet, og ikke på 450 m.o.h. Tatt i betraktning av at området ikke er mer enn ca. 150 da., er biotopen meget fuglerik, med bl.a. store vår-, høst- og hekkekonsentrasjoner av vannfugl.

Vatnet er under sterk gjengroing, noe som på sikt vil forandre områdets særegenhet.

Vår/sommer

Våren er kommet når hegra, stokkanda og kvinanda ankommer. Det skjer vanligvis rundt midten av april, når råkene i vatnet begynner å bre seg. I fra månedsskiftet april/mai ankommer de andre trekkfuglene i tur og orden etter hvert som snø- og isforholda forandrer seg. Ved besøk i området i mai kan en oppleve et yrende fugleliv, med et ti-talls par ender på vatnet, vadere i starr-sonen, traner på myra og fuglesang i hele området.

Engområdene rundt vatnet er attraktive "vilt-åkre", hvor haren er på pletten ved den første groa.

I løpet av første uka i juni er alle hekkefugler på plass, inklusive tårnseileren som kommer sist.

Ved besøk i mai er det ved flere anledninger registrert mellom 40 og 50 forskjellige fuglearter. Totalt pr. oktober 1989, er det registrert 85 fuglearter i området. Mange arter bruker området som rasteplass på trekket, mens mellom 40 og 50 arter hekker trolig i, eller i nær tilknytning til området årlig. Nevner de artene som forekommer hyppig årvis i mai/juni: Gråhegre, krikkand, stokkand, toppand, kvinand, vipe, småspove, rødstilk, gluttsnipe, skogsnipe, grønnstilk, strandsnipe, fiskemåke, ringdue, sandsvale, låvesvale, taksvale, linerle, jernspurv, rødstrupe, blåstrupe, buskskvett, gråtrost, måltrost, rødvingetrost, gransanger, løvsanger, svarthvit fluesnapper, granmeis, svartmeis, kjøttmeis, skjære, kråke, stær, bokfink, bjørkefink, grønnfink, grønnsisik,

dompap, gulspurv og sivspurv. Andre arter som forekommer mindre hyppig: skjeand, laksand, heilo, hettemåke, heipiplerke, gulerle og buskskvett.

Aktiviteten av pattedyr i området er vanskelig å få oversikt over på barmark. Det mest konkrete å holde seg til, er syns-observasjoner som lokalbefolkningen har gjort gjennom flere år.

På denne årtida er haren ofte å se når den beiter groe på engene, helst ved morgengry og skumring. Som ellers i året, sees mink av og til i nærheten av osen. Utpå sommeren er elgen ofte å se beiteende på vannplanter ved vatnet. Rådyr observeres av lokalbefolkningen årvisst, mens hjort er kun sett en gang.

I følge lokalbefolkningen er det også sett oter ved en anledning, uten at det er nærmere bekreftet.

Høst

Endene (toppand, kvinand, stokkand og krikkand) forsvinner i løpet av september. På samme tid forsvinner vanligvis også hegren og enkeltbekkasinen. De andre vadefuglene forlot området så tidlig som i august. En og annen strandsnipe og gluttsnipe kan forekomme til begynnelsen av september. Når de fleste stedegne hekkefuglene har forlatt området i september/oktober, ligger området nærmest øde og forlatt. Tilbake er de overvintrende artene som fører en mer anonym tilværelse på denne årtiden. De forskjellige pattedyr: elg, rev, mår, mink, ekorn og hare finner føde i område selv om det går over til vinter og snø.

Vinter:

Når de siste trekkfuglene forlater området i løpet av september/oktober, er det kun et ti-talls overvintrende arter igjen.

De fleste arter har et forholdsvis anonymt levesett i den kalde årtiden, men på mildere dager øker lyd- og sangaktiviteten betraktelig.

Følgende arter har regelmessig tilhold i området i vinterhalvåret: granmeis, blåmeis, kjøttmeis, skjære, kråke og ravn. Meisene har hovedsaklig tilhold i skogklyngene i og omkring området, hvor de finner mat og skjul. Skjære og kråke holder til rundt bebyggelsen, men bruker myrområdene til jakt og rasteplass. Ravn sees mer sporadisk

på næringsøk rundt kulturlandskapet.

Ellers kan man så fremt det er råk ved utløpet, regne med å se fossekallen som dykker etter næringsdyr. Mer sporadisk opptreden har: fuglekonge, korsnebb, gråspurv, dompap, gulspurv, svartspett, hønsehauk og spurvehauk.

Fuglekongen, og en sjelden gang trekryper, finner en oftest i lag med meiseflokkene i nærliggende skogsområder. Korsnebb (ubestemt) forekommer vanligst i "kongleår". Gråspurv, dompap og gulspurv er ikke så vanlig å se i reservatet, men forekommer hyppig ved bebyggelsen der de har rikelig tilgang på mat (frø). Svartspetten er knyttet til gammel skog, og kan av og til sees/høres i vestkanten av området. Hønsehauk og spurvehauk jakter av og til i området. Jerpa har sporadisk tilhold i den løvskogsdominerte delen av området. Orrfugl beiter i bjørketrærne og høres spillede i områdene omkring fra mars/april og utover.

Området blir vinterstid mye brukt av dyr som beiter på vier og løvtrær, samt "fiskere" som er avhengig av åpne råker.

Pattedyra er enklere å takserer i vinterhalvåret. Ved gunstige snøforhold, kan en se hvordan de forskjellige artene bruker området ved å foreta sportakseringer i området.

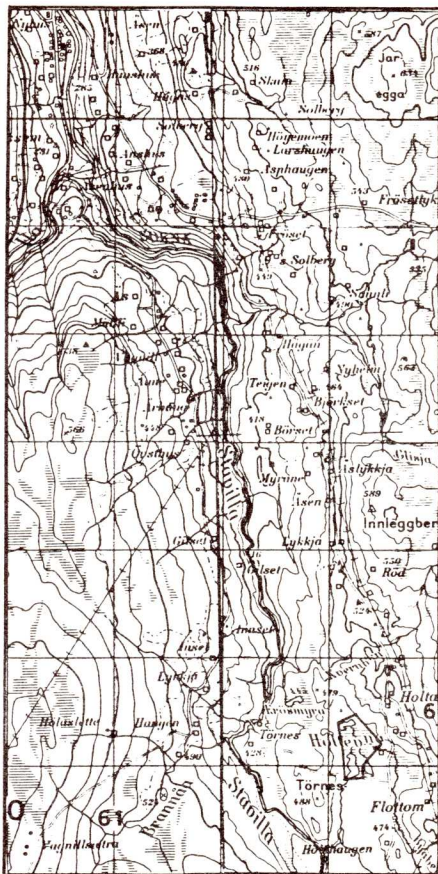
Elgen beiter hardt på vieren, men også i løvskogen omkring området. Selje, rogn og div. vierarter foretrekkes helst. Mengden harespor viser at området blir hyppig brukt. Igjen er det vieren som ser ut til å være mest attraktiv som mat, i tillegg til bjørke- og seljeskudd. Rødrev bruker området til jakt på hare og smågnagere. I '88 var flest spor å se ved brua over utløpet. Spor av mink er også sett ved flere anledninger ved den åpne råken i utløpet. Et og annet mårspor krysser i skogen rundt området. Kvinandkassene i området blir benyttet som hamstringsplass for måren.

Det er pr. idag er registrert 85 arter ved reservatet, og min. 34 arter hekker årlig. Området preges sterkt av gjengroing, så fauna og flora er stadig i forandring.

Det spesielle med Holtvatna naturreservat, er at såpass mange arter er samlet på et lite i areal, ca.150 da. hvorav de fleste arter er knyttet til åpent vannspeil, som utgjør ca.

30%. Samtidig er det oversiktlig, så området er absolutt verdt et besøk.

Berit Broen,
Odden,
7057 Jonsvatnet.

For å komme til Holtvatna må en ta av fra E6 ved Soknedal.

ORNITOLOGISK RAPPORT FRA SØLENDET NATUR-RESERVAT, RØROS KOMMUNE

Øystein R. Størkersen

Sølandet er mest kjent for sine store og artsrike orkideforekomster. Dessuten har en her gjenskapt et tradisjonelt slåttelandskap. Jeg skal her gi en kort oversikt over hvilke fuglearter som til nå er registrert i reservatet. Besøkende ornitologer inviteres til å jmføre sine notater og evt. melde fra om interessante funn.

Det er ennå ikke gjennomført grundige og systematiske registreringer og hekkeundersøkelser. Undertegnede og Stein Johansen har imidlertid ført artslister og gjort mer tilfeldige hekkeobservasjoner, o.l. i tilsammen tre sesonger. Det er i hovedsak dette materialet denne rapporten bygger på.

A. Ornitologiske observasjoner sommeren 1990

Observasjonene er gjort i de deler av Sølandet som ble besøkt under det botaniske feltarbeidet. Dette var hovedsakelig i den østre halvdel av reservatet, spesielt langs den nyanlagte naturstien. Arbeidet foregikk i perioden: 18.06 - 24.8. Som året før preges notatene av at besøkene skjedde noe for sent på sommeren for registrering av fuglelivet. En oversikt på antall hekkende fugler i reservatet er vanskelig å gi før en foretar takseringer, f.eks. i mai måned. Omstreifende og høsttrekkende fugler utgjør en god del av de fugler en treffer i området i juli - august.

I tillegg er mer tilfeldige observasjoner gjort av andre observatører innarbeida i artslista (tab. 1), i tab. 2 følger en liste over alle

kjente arter fra området.

* Kommentarer til artslista 1990 (tab. 1).

- Spurvehauk, en ad. hunn jaktet i området 10.07. Et dødt ind. funnet.
- Tårnfalk, ble sett mest daglig med 1-3 ind., men ingen hekking pga. lite smågnagere.
- Trane, den 18.06 ble en ukes gammel unge funnet vest for Skarpholmen. Som mest ble 13 ind. sett i år, den 17.8 var fortsatt 4 ad. tilstede.
- Dobbeltbekkasin, 7 spillende ind. natt til 19.06. En ny lokalitet for denne sjeldne arten i Trøndelag.
- Rugde, mest daglig i perioden 18.06-01.08 ble 1-2 ind observert spillende såvel på dagtid som på kveldstid.
- Varsler, et streif-individ ved Nerlaua 18.07. Dårlig gnagertilgang gjorde det lite sannsynlig med hekking. Ei død mus ble funnet spiddet på varslermanér i taket på Nerlaua.
- Svartmeis, fra ca. 15.08 ble det sett en stor meiseflokk i området, hvor svartmeisen var mest tallrik med opptil 30-40 ind. Masseopptreden kan ses i sammenheng med en invasjon i Vest-Europa.
- Grankorsnebb, sommeren 1989 var grankorsnebben i kraftige bevegelser over Skandinavia pga. næringsmangel. Bl.a. på Sølandet ble det ofte sett overflyvende flokker på 1-20 ind. gjennom hele sommeren.

Engpreget bjørkeskog er typisk for Sølendet.

Årets hekkeseason må karakteriseres som svært dårlig for mange arters vedkommende. En viktig årsak ligger i en del kjølig vær i mai/juni, med frostnetter bl.a. 5. og 11. juni. Spesielt blant insektspisere gikk mange kull tapt i denne perioden. Arter som var merkbart fåtallige i år var løvsanger- og fluesnapper-artene.

Den 20.07 ble ei sørgekåpe (-sommerfugl) sett i Vassdalen. Arten er uhyre sjelden i Trøndelag og ses knapt hvert år. Observasjonen må imidlertid ses i sammenheng med en invasjon over hele det nordenfjeldske (t.o.m. Finnmark) denne sommeren.

Tabell 1.

Fugler observert 1990. H = hekkefugl, h = sannsynlig hekkefugl, * = arter som kommenteres nærmere. Understreka arter er nye for området (jf. årsrapportene fra 1985 og 1989 for Sølendet).

<u>Art</u>	<u>Hekkekode/Antall par</u>
Smålom	
<u>Kanadagås</u>	
<u>Kortnebbgås</u>	
<u>Gråhegre</u>	
<u>Spurvehauk</u> *	
Tårnfalk *	
Dvergfalk	
Fjellvåk	
Lirype	
Orrfugl	
Storfugl	h/?
Trane *	H/1
Vipe	H/8
Enkeltbekkasin	H/15
Dobbeltbekkasin *	H/?
Rugde *	
Småspove	H/4
Rødstilk	H/1
Gluttsnipe	H/2

Grønnstilk	H/1
<u>Brusfugl</u>	
Fiskemåke	
<u>Ringdue</u>	H/2
Jordugle	
Gjøk	H/1
Taksvale	
Sandsvale	
<u>Låvesvale</u>	
Trepiplerke	H/1
Heipiplerke	H/3
Gulerle	H/2
Linerle	
<u>Varsler</u> *	
Stær	
<u>Lavskrike</u>	
Kråke	H/1
Ravn	
Jernspurv	H/1
<u>Rødstiert</u>	H/1
Blåstrupe	H/5
<u>Rødstrupe</u>	
Hagesanger	
<u>Møller</u>	h/?
Løvsanger	H/40
Gråfluesnapper	H/3
Steinskvett	H/2
Gråtrost	H/10
Rødvingetrost	H/10
Måltrost	H/10
Granmeis	H/1
<u>Svartmeis</u> *	
Kjøttmeis	
<u>Trekryper</u>	
Bjørkefink	H/10
Gråsisik	H/5
Grønnsisik	
<u>Grønnfink</u>	
<u>Dompap</u>	h/1
Grankorsnebb *	
Sivspurv	H/10
<u>Lappspurv</u>	

**B. Samla fugleliste for Sølendet
nattureservat**

Art Hekkekode/Maks. antall observert

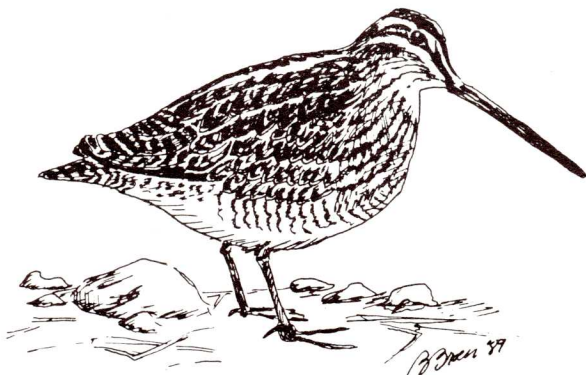
Smålom *	4	Varsler	1
Kanadagås *	2-3	Lavskrike	4
Kortnebbgås *	100	Stær *	30
Gråhegre	1	Skjære	1
Stokkand	5	Kråke	H/10
Toppand	H/1	Ravn *	4
Fjellvåk *	H/2	Jernspurv	H/10
Spurvehauk	?/1	Hagesanger *	?/2
Dvergfalk	H/2	Møller *	h/2
Tårnfalk	?/3	Løvsanger	H/50
Lirype	H/10	Svarthvit fluesnapper	H/4
Storfugl	H/1	Grå fluesnapper *	H/10
Orrfugl *	1	Steinskvett	H/4
Trane	H/13	Rødstjert *	?/1
Vipe	H/20	Blåstrupe	H/20
Heilo	?/2	Rødstrupe *	?/1
Rugde	H/2	Rødvingetrost	H/20
Dobbeltbekkasin	H/7	Måltrost	H/10
Enkeltbekkasin	H/20	Gråtrost	H/20
Småspove	H/8	Granmeis	H/20
Strandsnipe		Svartmeis	30-40
Grønnstilk	H/4	Kjøttmeis	?/5
Gluttsnipe	H/4	Trekryper *	1
Rødstilk	H/10	Bjørkefink	H/100
Brusfugl *	?/14	Bokfink	1
Fiskemåke	?/10	Dompap	h/2
Rødnebbterne	1	Grønnfink *	2
Ringdue *	H/20	Grønnsisik	H/10
Gjøk	H/2	Gråsisik	H/100
Jordugle	H/5	Grankorsnebb *	20
Haukugle	1	Sivspurv	10
Tårnseiler *	1	Gulspurv *	1
Sandsvale *	2	Lappspurv *	1
Taksvale	2		
Låvesvale	1		
Trepiplerke	H/10		
Heipiplerke	H/20		
Gulerle	H/4		
Linerle	?/2		

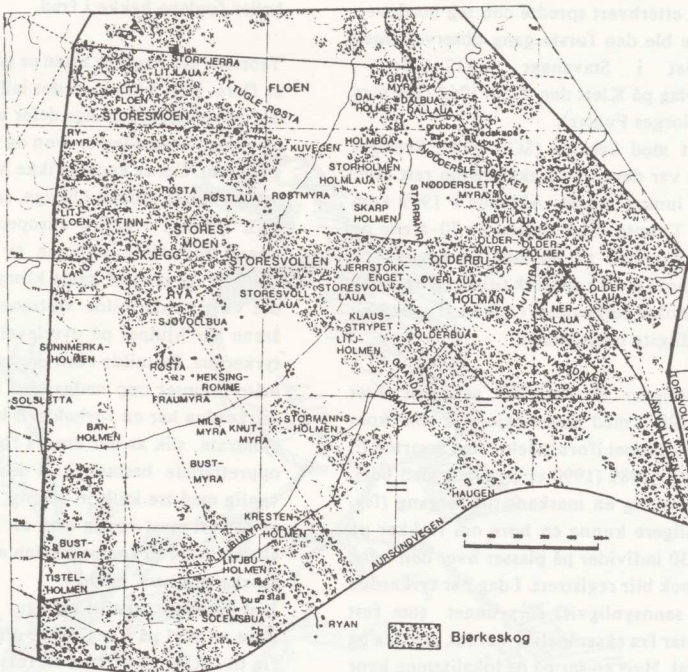
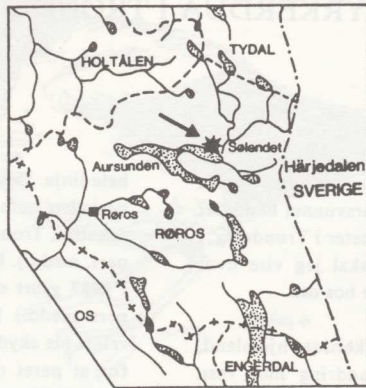
Artslista baserer seg på observasjoner gjort sommeren 1985 og sommeren 1989 (jfr. årsrapporter fra 1985 og 1989), foruten observasjoner fra 1990.

* Kommentarer til den samla artslista

- Smålom, som nevnt i årsrapporten fra 1989 finnes ikke egne hekkeplasser for arten på Sølendet. Derimot er det sannsynlig at den hekker lengre mot NØ, da den ofte flyr inn over Sølendet til Aursunden for å fiske.
- Kanadagås og kortnebbgås, dreier seg om overflyvende fugl. Spesielt kortnebbgås ses regelmessig i siste halvdel av september.
- Gråhegre, en tilfeldig observasjon av et overflyvende ind. som hadde tilhold nede ved Glåma 20.07.90.
- Fjellvåk, et eldre reir finnes ved Dalbua.
- Orrfugl, en tilfeldig observasjon sommeren 1985, og en hann spillende i slutten av sept. 1990.
- Brusfugl, ses på trekket tilfeldig overflyvende, bl.a. 14 ind. 22.08.90.
- Ringdue, forholdsvis vanlig i bjørkeskogen og ses nærmest daglig.
- Tårnsvaler, en tilfeldig observasjon den 20.07.90.
- Sandsvale, denne og de andre to svaleartene ses sjelden og tilfeldig i området fra nærliggende hekkeplasser.
- Stær, på sensommeren kan omstreifende flokker søke næring på myrene, bl.a. ca. 30 ind. ved Dalbua 19.07.90.
- Ravn, flyr av og til over området.
- Hagesanger, sjelden i området og ses helst i forbindelse med trekket.
- Møller, kan hekke i området, ses forholdsvis sjelden i området.
- Grå fluesnapper, et reir med 4 egg funnet ved Dalbua, ble klekt 11.07.90.
- Rødstjert, en syngende hann 18.06.90 i Vassdalen.
- Rødstrupe, ses tilfeldig i trekketidene som et eks. 13.08.90.
- Trekryper, et eks. i lag med meiseflokken den 23.08.90.
- Grønnfink, flyr tilfeldig over med 1 til 2 eks.
- Gulspurv, sjelden i området, en observasjon sommeren 1985.
- Lappspurv, i trekketidene, spesielt om høsten høres artens karakteristiske trekkklåt, som f.eks. 22-24.08.90.

Øystein R. Størkersen,
TN, Postboks 1719
Rosenborg,
7004 Trondheim.

- * Kilde
- ▲ Høyloe
- ⋯ Ruin av høyloe
- Slåttebu
- ⋯ Slåttebu ruin
- Grense for naturreservat
- - - Eiendomsgrænse
- Veg
- ⋯ Sti
- == Dyrkamark

Navnekart for Solendet, reservatgrænse er avmerket med tynn strek.

STATUS FOR TYRKERDUA I TRØNDELAG 1989-1990

Frode Falkenberg

Tyrkerdua *Streptopelia decaocto* har i løpet av de 10-15 siste årene forsvunnet helt eller nesten fra en rekke lokaliteter i Trøndelag. I denne oppsummeringen skal jeg vise hvor det ennå finnes tyrkerdue hos oss.

Opprinnelig var India tyrkerduas hjemland, herfra kom det en utvandring mot vest. Grunnen til denne utvandringen er det ingen som har et sikkert svar på. Cirka 1930 inntok den Europa for alvor. Først de sørøstlige delene, etterhvert spredte den seg nordover. I Norge ble den første gang observert med sikkerhet i Stavanger 27/12-1954, i Trøndelag på Klett den 29/8-1962 (Haftorn 1971: Norges Fugler).

I likhet med Sverige (SOF 1990: Sveriges Fåglar) var det en stor ekspansjon rett etter at den inntok landet. Allerede i 1969 kom den til Tromsø. Mot slutten av 70-årene og på begynnelsen av 80-tallet kunne en på mange hold merke en sterk tilbakegang. I dag er tyrkerdua forsvunnet fra bl.a. Tromsø og de nordligste landsdelene.

Sammenligner en data fra atlasprosjektet (1977-1987) med observasjonene som kom inn på oppropet iforbindelse med årsarten til LRSK for 1989 (1990 er også tatt med her), ser en tydelig en markant tilbakegang (fig. 1). Tidligere kunne en høre om flokker på opptil 30 individer på plasser hvor den i dag knapt nok blir registrert. I dag har tyrkerdua (høyst sannsynligvis) forsvunnet som fast inventar fra eksempelvis Verdal, Buvika og Heimdal. Hvis en ser på de lokalitetene hvor den ble innrapportert i 1989-1990 er det tydelig at bestandene har avtatt kraftig over

hele linja. Det eneste hekkefunnet fra perioden som ble innrapportert kom fra Jakobsli, Trondheim i 1990 (Geir Lasse Aune pers. medd.). På Heimdal ble det så sent som i 1987 gjort et hekkefunn (Gunnar Brodal pers. medd.). Dette funnet er interessant da reiret ble skydd etter bare et besøk, til tross for at parene daglig så mennesker i hagen. Dette indikerer at arten tåler lite av direkte forstyrrelser ved reiret. Det er derfor på plass å advare folk mot å oppsøke reiret, la heller fuglene hekke i fred.

Teoriene om hvorfor arten er på tilbakegang er flere. Helt sikkert er det iallefall at arten er forsvunnet fra mange deler av Trøndelag, og at rest-bestanden er tynn og vil lett kunne gå helt ut. Det er kanskje ikke helt uventet at arten ville gå tilbake i Norge, selv om den er godt etablert i andre europeiske land. Vi ligger tross alt i utkanten av utbredelsesområdet og med et kaldt klima. Sikkert må det være at de milde vintrene de siste 2-3 årene har hjulpet på overlevelsessjansen til tyrkerdua. De milde vintrene har kanskje i så måte bremsert opp nedgangen for en stund. Tyrkerdua har en forholdsvis lav reproduksjonsrate, slik at det kreves flere kull for å opprettholde bestanden. I England er det vanlig med tre kull pr. sesong, mens hos oss er det vel mest vanlig med ett kull. Det skal altså mindre til før bestanden avtar (Øystein Størkersen pers. medd.).

Ved å studere tabell 1 og figur 1 håper jeg at flere er med på å registrere arten og melder fra til LRSK. Om arten vil forsvinne helt fra Trøndelag vil tiden vise, helt uventet vil det trolig ikke være.

Tabell 1. Oppsummering av innsendte tyrkerdueobservasjoner i Trøndelag fra 1989-1990.

ST: Trondheim: Brundalen-Jakobsli-Ranheim:

2-3 ind. Jakobsliveien vårvinteren 1989 (G. Bangjord)

1 lyst ind. (albino?) Hasselbakkveien 15/3-2/4-1989 (S. Bødtker)

1 ind. Jakobsliveien 1/5-1989 (G. Bangjord)

3 ind. Jakobsliveien 4/1-13/5-1990, og 4 ind. den 13/1. Det fjerde ind. ble tatt av ei katt. Hekkingpåvist Jakobsli 1990 (Geir Lasse Aune).

1 ind. Øvre Charlottenlund 4/5-1990 (G. Bangjord)

1 ind. Brundalen sept. 1990 (T. Johansen).

2 ind. Overvik, Ranheim våren 1990 (P. v. Marion).

Bromstad-Tyholt-Moholt-Singsaker:

2 ind. Neufeldts gt. 28/7-1989 (S.O. Johansen)

2 ind. Jonsvannsveien 14/9-1989 (D.O. Bollingmo)

1-2 ind. Singsaker vinteren 89/90 (T. Haugskott)

1 ind. Singsaker 30/7-1990 (F. Falkenberg, B. Berg)

Rosenborg-Rosendal-Lademoen:

1 ind. Festningen 23/4-1989 (P.I. Værnesbranden)

1 ind. Rosendal 16/8-1990 (Å.M. Mikkelsen)

1 ind. Lademoen park 11/11-1990 (F. Falkenberg)

Midtbyen-Lerkendal:

1 ind. Nordre gt. 18/5-1989 (B. Nyberg)

1 ind. Lerkendal april 1990 (Ø. Størkersen)

1 ind. Trolia juni 1990 (S. grinde)

Melhus:

1 ind. Gaulosen, sept. 1990 (T.A. Johannessen)

Ørland-Biugn:

1 ind. Dalebakken mølle 3/5-1989 (F. Falkenberg)

1 ind. Botngård 1/5-1989 (Ø. Størkersen)

1 ind. Uthaug 2/9-1989 (F. Falkenberg)

2 ind. Brekstad 1/9-1990 (K. Solbakken)

NT Levanger:

2 ind. Levangersundet 19/3-1989 (I. Øien, H.S. Øyan)

2 ind. Staupshaugen 24/3-30/4-1990, og den 24/3-1990 var det 3 ind. på plassen (T. Kolaas).

Verdal:

1 ind. Vuku 3/6-1989 (O. Vie)

Stjørdal:

1 ind. Kvislabakken 24/6-1989 (J.A. Krøke)

1 ind. Fosslia ult. okt. 1989 (G. Ludvigsen)

Meråker:

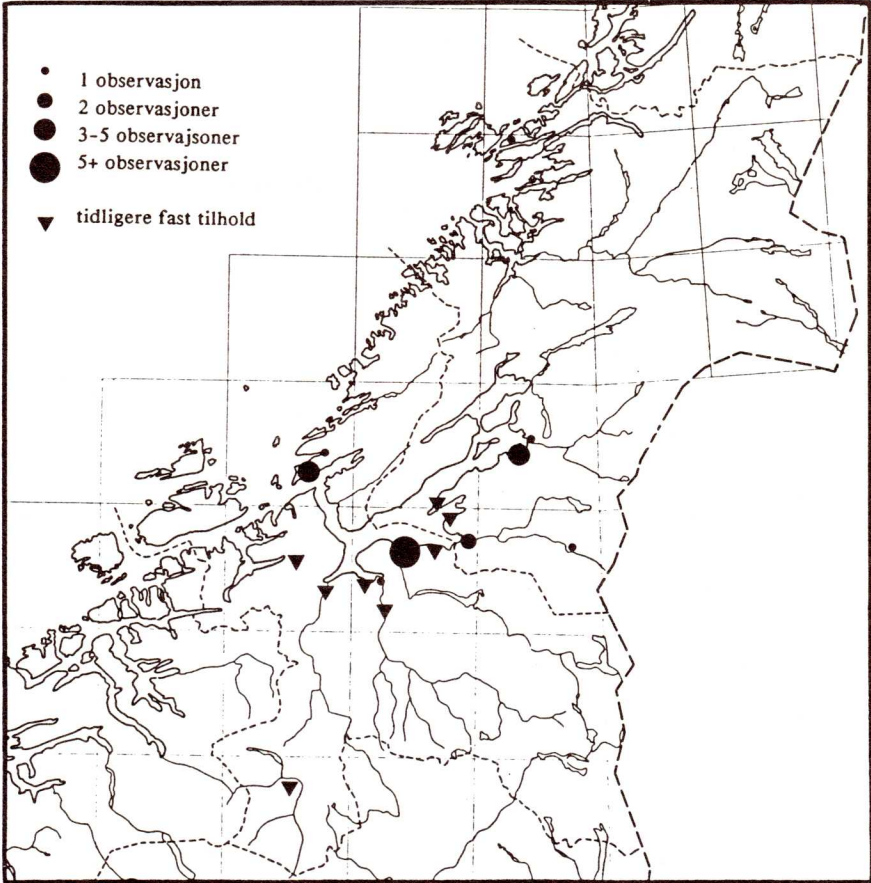
7 ind. Meråker 4/4-1989 (R. Sandodden)

Vikna:

2 ind. Rørvik 14/5-1989 (F. Kutschera)

Tyrkerdue. Foto: Jon Arne Sæter / Biofoto

Figur 1. Trekanter viser hvor tyrkerdua hadde mer eller mindre fast tilhold i atlasperioden (1977-1987), og hvor den nå er utgått. Sirkler viser innkomne observasjoner fra perioden 1989-1990. Data fra Sør-Trøndelag fra Størkersen 1987 (Atlasprosjektet i Sør-Trøndelag), og for Nord-Trøndelag fra Thingstad og Rygh 1980 (Atlasprosjektet i Trøndelag).

Det var kanskje noen som bladde forgjeves i fugleboka for å kunne identifisere siste fotohjornefugl? De fleste så nok raskt at det var en trost av et eller annet slag. Av våre vanlige arter er det bare gråtrost og svarttrost som har slike proporsjoner og med lyst nebb. Den hvite drakten forvirrer oss, men i felt ville nok de fleste gjenkjenne fuglen som en partiell albino gråtrost. Lett match dette, men hva med en albino gråmåke? Vil grågråmåka passere som en polarmåke? Poenget er som vi tidligere har vært inne på i denne spalten at fugler som oftest skal ses godt før vi bestemmer oss.

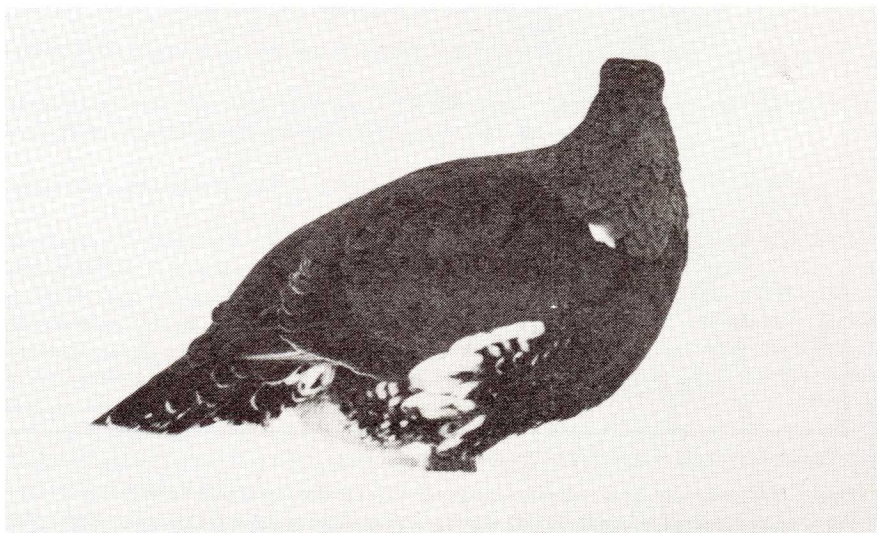
Typen "ett-sekunds" observasjoner er ikke holdbare i denne sammenhengen (selv om det er med en Zeiss så spiller det ingen rolle!). Albinisme hos måker er et godt eksempel på

at fallgrubene er mange ute i felten! En albino gråmåke er ellers sjelden noe problem når en først tar seg tid til å se nøye på fuglen før en bestemmer seg. Ditto fiskemåke kan heller ikke forveksles som grønlandsmåke eller det som verre er, bare vi tar oss tid.

Albinisme er en form for fargeavvik som alle fuglearter i Norge kan opptre i. Ei hvit hegge er altså ikke alltid ei egretthegge, men kan godt være ei albino gråhegge, osv. Andre fargemorfer forekommer også i fugleverdenen. Melanisme er f.eks. mørke til svarte fargeavvik hos fugler.

Moralen er derfor at ikke alt er hva vi tror det er. Så ta deg tid og la deg ikke lure.

Den partielle albino gråtrosten forrige gang var fotografert i Ålen våren 1990 av Trond Arnesen. ØRS.

Hvilken art er dette? Svar kommer neste gang.

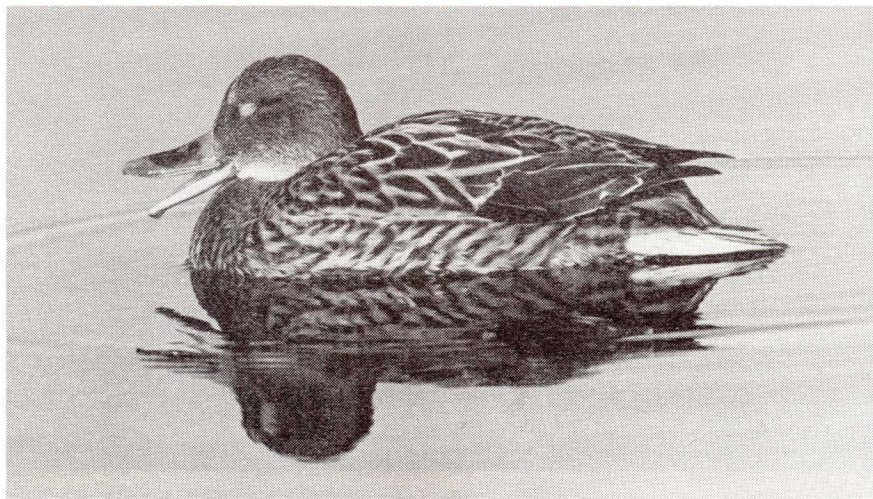
FOTOGALLERIET

Som de skarpe lesere av TN sikkert har registrert så har vi forbedret kvaliteten på bilde-trykken betraktelig f.o.m. nr. 1/90. Dårlig gjengivelse skyldes derfor i hovedsak originalen. Fra ulike hold har lysten til å levere bilder til TN hittil vært lav, dels pga. dårlig gjengivelse. Nå har vi altså forsøkt å rette på det så langt som vår økonomi tillater. Vi håper derfor nå på at bildene skal

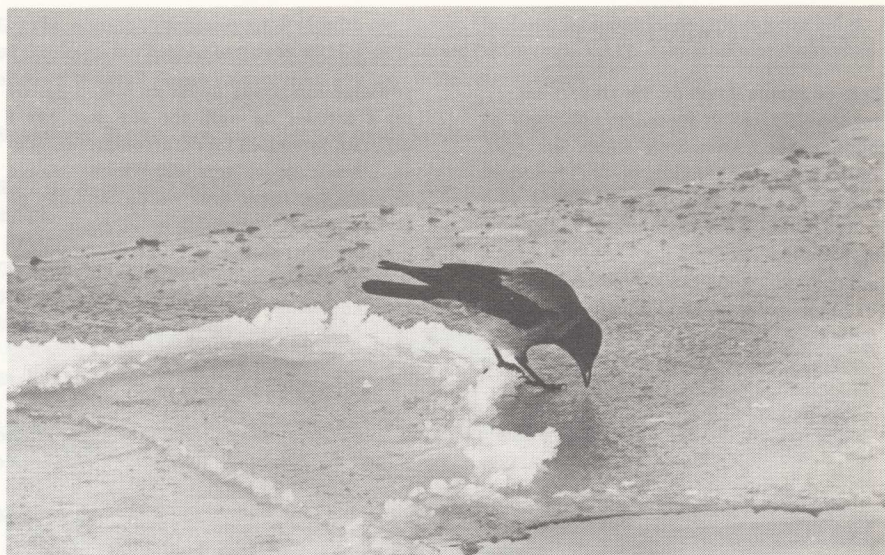
strømme inn. Gode bilder er noe vi gjerne ser i artikler og også for seg som her i galleriet. Interessen for naturfotografering er så utbredt at vi tror det finnes mange interessante fotos som burde komme på trykk. Tar du sjansen så er vi glade for å motta enten dias eller svart-hvit bilder. Bildene behandles skånsomt og returneres etter kopiering!

Sangsvaner. Foto: Georg Bang jord.

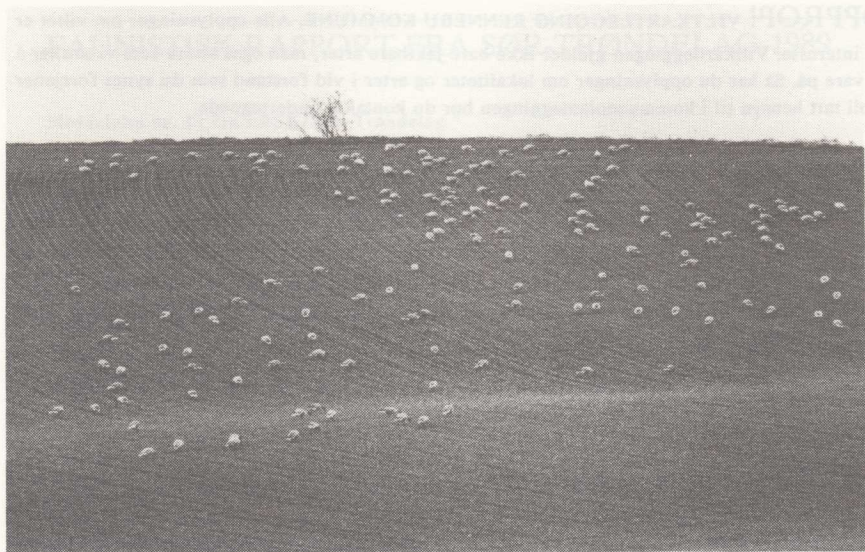
Stokkand. Lade, Trondheim. okt. 1990. Foto: Øystein R. Størkersen.

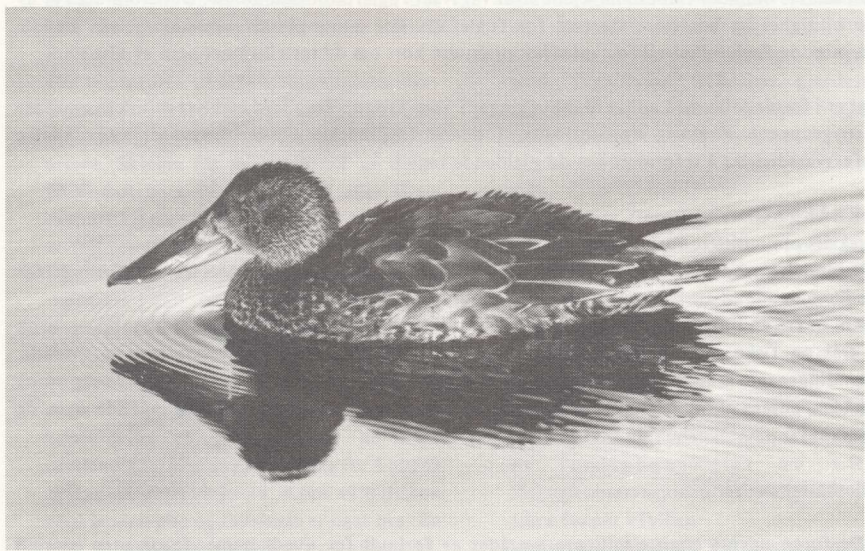
Kråke. Trondheim havn 1987. Foto: Otto Frengen.

Sabinemåke. Longyearbyen, Svalbard, 1988. Foto: Georg Bangjord.

Kortnebbjess. Gaulosen. Våren 1988. Foto: Otto Frengen.

Skjeand. Lade, Trondheim. okt. 1990. Foto. Øystein R. Størkersen.

OPPROP! VILTKARTLEGGING RENNEBU KOMMUNE. Alle opplysninger om viltet er av interesse. Viltkartleggingen gjelder ikke bare jaktbare arter, men også andre som vi ønsker å ta vare på. Så har du opplysninger om lokaliteter og arter i vid forstand som du synes fortjener å bli tatt hensyn til i kommuneplanleggingen bør du kontakte undertegnede.

Martin Grendal, Grindal, 7393 Rennebu. Tlf. 074-26 163.

OPPROP! LEKSDALSVATNET. Steinkjer Fugleforening har planer om å skrive en ny rapport over fuglefaunaen i Leksdalsvatnet, Verdal og Steinkjer kommuner (utgis våren 1991). I den forbindelse trenger vi din hjelp. Alle observasjoner, gamle som nye, mottas derfor med takk! Hvis mulig angi hvor i vatnet observasjonene er gjort.

Sendes til Steinkjer Fugleforening, Postboks 92, 7701 Steinkjer.

INFORMASJON OM DE MILITÆRE OMRÅDENE VED KRÅKVÅG OG STORFOSEN.

Fra Trøndelag sjøforsvarsdistrikt har TN blitt oppfordret til å informere leserne om forsvarets nye kystartillerianlegg på Kråkvåg. Anleggene blir ferdigstilt i nær framtid. Områdene rundt anleggene er belagt med restriksjoner med hjemmel i lov. For å ivareta forsvarets interesser er det etablert militært vakthold.

I det samme området finnes som kjent Kråkvågsvaet fuglefredningsområde. Dette området er av stor viktighet og har stor interesse for fuglefolk. For å unngå uoverensstemmelser mellom forsvaret og fuglefolket vil forsvaret her orientere kort om de restriksjoner som er gitt.

"Det er i forbindelse med militære utbygginger i Ytre Trondheimsfjord etablert militære områder på øygruppene Kråkvåg og Storfosen. I denne forbindelse ønsker forsvaret v/Trøndelag sjøforsvarsdistrikt å informere om de gjeldende regler:

A. KRÅKVÅG

Forskrift om militære forbudsområder fastsatt av forsvarssjefen 5. juni 1987.

I forbindelse med de militære områder på Kråkvåg i Ørland kommune, er det forbudt for uvedkommende til alt land og sjøområde i en grense slik:

100 m ut fra en linje trukket som vist på kartutsnitt. Dykking, fortøyning, stopp, ankring, bruk av trål og fiske med bunnredskaper i enhver form er forbudt innenfor samme område. Utlendinger som ikke har tillatelse fra politiet eller militære myndigheter til å oppholde seg innen området, ansees alltid som uvedkommende til hele Kråkvågøy med omkringliggende øyer og skjær.

Fellesbestemmelser:

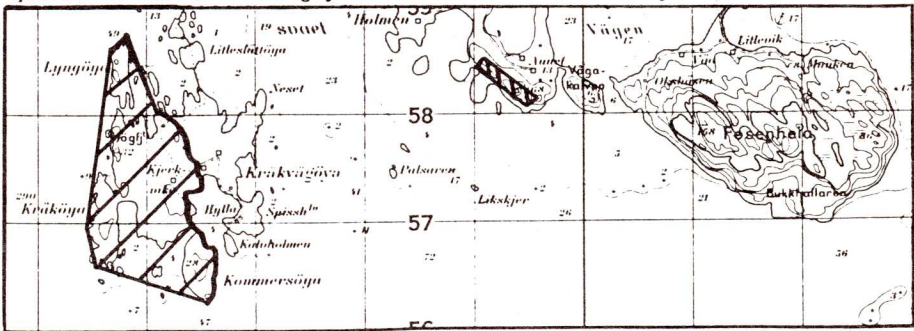
1. De foran nevnte angitte militære områder er forbudt for uvedkommende og uten spesiell tillatelse er det forbudt å fotografere disse.

2. Lokalbefolkningen daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene.
3. En henleder oppmerksomheten på veiledende skilter i områdene.
4. Overtredelser av ovennevnte forbud er straffbart. Jfr. Lov om forsvarshemmeligheter.
5. Allmenheten bes om å være myndighetene behjelpelig med at forbudene blir overholdt. Melding om overtredelse bes gitt til politiet eller nærmeste militære avdeling.

B. STORFOSEN

I forbindelse med det militære området på storfosen er det adgang forbudt for uvedkommende innenfor området som vist på kartutsnitt. Utlendinger som ikke har tillatelse fra politiet eller militære myndigheter har ikke adgang til det militære området eller dets umiddelbare nærhet. Det er ikke uten spesiell tillatelse fra militære myndigheter tillatt å fotografere det militære området. Fellesbestemmelser som for Kråkvåg.

Spørsmål kan rettes til Trøndelag sjøforsvarsdistrikt tlf. 07-52 88 20 linje 271/274."

OPPROP! GAULOSEN 1989-1990. I neste nr. av TN kommer det en rapport om fuglelivet på Gaulosen med omgivelser fra perioden 1989-1990. Mange av dere har allerede sendt inn for 1989, men vi har valgt å utsette artikkelen for å få med 1990. Som vanlig sender vi til TN, Postboks 1719 Rosenborg, 7004 Trondheim.

ZEISS 10X40 GBA nr. 11 54 21 stjålet sept. 1990. Dusør. Opplysninger til NOF, tlf. 52 51 42, evt. Trondheim politikammer v/hittegodsen.

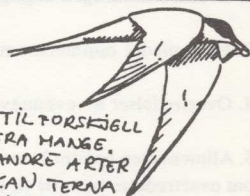
TRØNDESK NATUR NR. 3/4-1974. Dette nr. av TN søkes av TN selv! Desverre er dette nr. av ukjent grunn ikke å finne i vårt arkiv. Da vi skal innbinde våre eksemplarer skulle vi gjerne ha med også dette nr. Så kan du hjelpe oss, slå på tråden til Øystein Størkersen eller send det til TN. Dersom det er ønskelig kan belønning påregnes.

NORSK VINTERFUGLTELLING. Tellingene skal utføres i disse periodene: Periode 1: 24.11.-2.12. Periode 2: 22.12.-6.1. Periode 3: 26.1.-3.2. Tell enten i alle tre periodene eller bare i periode 2. Skjema og orientering kan du få ved henvendelse til din fylkesforening eller NOF, tlf. 07- 52 51 42.

FUGLE- LÆREREN

LEONESPOTERNA ER LITT AV EN
UTHOLDENDE FLYVER. HVERT ÅR
FLYR DEN FRA NORGE TIL
ANTARCTIS, EN REISE PÅ
30000 km!

TILFORSKJELL
FRA MANGE,
ANDRE ARTER
KAN TERNA
FINNE MAT UNDER
DET AKTIVE TREKKEG.

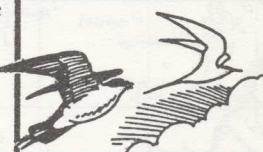
TERNA SPIDDER
ETTER FISK OG STRET-
DYKKER ETTER
FISKEN.

DEN
LANGE
KLØTSE
STJERTEN
HAR GITT
TERNA TILNAVNET
SØRSUALA.

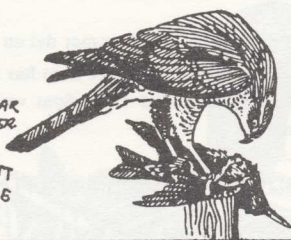
TYVJØGN FØLGOR OFTS
TERNENE OG PIRATEREN
PÅ DEM.

NÅR SER DU
TERNA OM
VÅREN?
DE FØRSTE
KOMMER
GJERNE I
MÅNEDSKIFTE
APRIL/MAI
TIL TROND-
LAG.

FUGLE- LÆREREN

SPURVEHAUKEN TAR
HELST SMÅ-FUGLER
DEN BRUKER
GJERNE ET FAVORITT
STED FOR Å RIBBE
BYTTET.

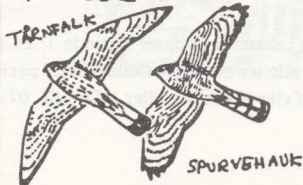

OVERRASKELSES-
ANGREP ER VANLIGSTE
TAKTIK.

HAUKENS LANGE
KLØR ER PERFERTE
FOR Å GRIPE BYTTET.

SPURVEHAUKEN LIGNER TÅRN-
FALKEN, MEN HAR KORTERE
OG BREDERE VINGER.

TÅRNFALK

SPURVEHAUK

SPURVEHAUKEN
VAR FØR
UTSIATT FOR
MILJØGIFTER,
MEN BESTANDEN
SER NÅ TIL Å HA
TATT SEG OPP
IGJEN.

DE MILDE
VINTRENE
GJØR AT
FLER HAUKE
OVERLEVER
VINTEREN.
KANSKJE
BESØKER
DEN DIN
HAGE I
VINTER?

Norsk Ornitologisk Forening

Avdeling Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag

Adresser:

NOF avd. Sør-Trøndelag, Postboks 139, 7001 Trondheim

NOF avd. Nord-Trøndelag, Postboks 68, 7501 Stjørdal

Fylkesforeningene arrangerer møter, turer og andre aktiviteter. Trøndersk Natur inngår i medlemskapet. Innmelding skjer ved henvendelse til fylkesforeningene.

Abonnement på TN skjer ved å sette inn kr. 40.- på postgiro 0814 360 1952.

Adresseendringer skjer for abonnementer til TN, for medlemmer i fylkesforeningene via hhv. NOF/NT og NOF/ST.

NOF/NT og NOF/ST er fylkesforeninger av Norsk Ornitologisk Forening, som er en landsomfattende organisasjon for alle fugleinteresserte, som arbeider for å øke og spre kjennskap til fuglelivet og verne om fuglene og deres livsmiljø. NOF utgir et eget tidsskrift: Vår Fuglefauna, som utkommer med 4 nummer årlig. Abonnement/medlemskap skjer ved henvendelse til NOF, Postboks 2207, 7001 Trondheim. ☎ 07-52 51 42.

NOF utgir også et eget fagtidsskrift: Cinclus, som utkommer to ganger i året.

INNHOLD

- 48 Faunistisk rapport fra Sør-Trøndelag
- 60 Ø.R. Størkersen: Vern av barskog i Sør-Trøndelag
- 76 B. Broen: Holtvatna naturreservat
- 82 Ø.R. Størkersen: Ornitologisk rapport fra Sølendet naturreservat, Røros kommune
- 88 F. Falkenberg: Status for tyrkerdua i Trøndelag i perioden 1989-1990
- 92 Fotohjørnet
- 93 Fotogalleriet
- 96 Informasjon, opprop
- 98 Fuglelæreren

Tegninger dette nr. ved Berit Broen og Trond Haugskott.
Forside: Granmeis av Trond Haugskott.